

2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı

PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME RAPORU

GAME CHANGERS

[Hizmete Özel | Kisisel Veri İçermez - Restricted | No Personal Information](#)

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	3
TANIMLAR & KISALTMALAR	4
YÖNETİCİ ÖZETİ	5
PROGRAM HAKKINDA	8
Programın Amacı ve Öncelikleri	9
Öncelik 1. Bölge bütününde turizm çeşitliliğinin artırılması ve entegrasyonunun sağlanması	9
Öncelik 2. Turizm hizmetlerinde kalite ve erişilebilirliğin artırılması	10
PROGRAM DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	11
DEĞERLENDİRMEDE KULLANILAN YÖNTEM	12
DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ KAPSAMINDA PROGRAMIN İNCELENMESİ	14
İLGİLİLİK ANALİZİ	14
ETKİLİLİK ANALİZİ	17
ETKİNLİK ANALİZİ	21
Bütçe ve Proje Süresi Yeterliliği	23
ETKİ ANALİZİ	24
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ	31
Proje Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği	31
Nihai Faydalanıcılar Nezdindeki Sürdürülebilirlik	31
SONUÇ VE ÖNERİLER	33
EKLER	35
Ek 1. Program Performans Göstergeleri ve Etkililik Oranları	35
Ek 2. Program Değerlendirme ve Etki Analizi Anket formu	37
Ek 3. 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı Odak Grup Akışı	47
Ek 4. 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı Yüz Yüze Gözlemlerine Derinlemesine Görüşme Akışı	51
Ek 5. Projelere Ait Bütçe Bilgileri	55
KAYNAKÇA	56

TABLO LİSTESİ

TABLO 1- YARARLANICI KURUMLAR VE PROJELER	10
TABLO 2- PROGRAM DEĞERLENDİRME VE ETKİ ANALİZİ ANKETİNE VE ODAK GRUP TOPLANTISINA KATILAN KURUMLAR	13
TABLO 3-PROJELERDE KAPSANAN ÖNCELİKLER.....	16
DENKLEM 1 ETKİLİLİK ORANI	17
GRAFİK 1-İLGİLİLİK PUANLARI	15
GRAFİK 2 - 2014 KÜRESEL TURİZM MERKEZİ İSTANBUL MALİ DESTEK PROGRAMI SÖZLEŞMEYE BAĞLANAN TOPLAM DESTEK TUTARI VE GERÇEKLEŞEN TOPLAM DESTEK TUTARI)	22
GRAFİK 3-PROJE BAZLI GERÇEKLEŞEN BÜTÇE TUTARI VE TUTARLARI	23
GRAFİK 4-ETKİ ANALİZİ ANKETİ HEDEF KİTLE ÖZELİNDE PROJE HEDEFLERİNE ULAŞMA DÜZEYİ	25
GRAFİK 5-PROJE SÜRESİ BOYUNCA KURULAN İŞ BİRLİKLERİNİN KATKISI	26
GRAFİK 6- NİHAİ FAYDALANICILARIN FARKINDALIK VE DAVRANIŞ DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BİREYSEL GELİŞİMLER...28	
GRAFİK 7- NİHAİ FAYDALANICILARA YÖNELİK DİĞER BİREYSEL GELİŞİMLER (N:7)	28
GRAFİK 8- TURİZM, TOPLUM VE PROJE PAYDAŞLARI NEZDİNDE DİĞER GELİŞİMLER (N:7).....	29
GRAFİK 9- İSTKA MALİ DESTEK PROGRAMI UYGULAMASI VE BÜTÇE YÖNETİMİ SÜRECİNE İLİŞKİN ÖZ DEĞERLENDİRMELER (N:7).....	30
GRAFİK 10- İSTKA MALİ DESTEK PROGRAMI UYGULAMASI VE BÜTÇE YÖNETİMİ SÜRECİNE İLİŞKİN İSTKA'YA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELER (N:7).....	30
GRAFİK 11- NİHAİ FAYDALANICILAR ÜSTÜNDE PROJE ETKİSİNİN DEVAM EDİP ETMEME DURUMU	32

TANIMLAR & KISALTMALAR

Tanımlar

Ajans: T.C. İstanbul Kalkınma Ajansı

Faydalanıcı: Proje sonuçlarından doğrudan veya dolaylı etkilenecek gerçek veya tüzel kişiler.

İştirakçi: Başvuru Sahibi ya da Ortakların uygunluk kriterlerini karşılama mecburiyeti olmadığı halde projenin yürütülmesine katkıda bulunan taraf. İştirakçilerin harcamaları uygun maliyet olarak değerlendirilmeyeceği gibi proje kapsamında yapılan satın almalarda tedarikçi de olamazlar.

Ortak: Başvuru Sahibine projenin hazırlık ve uygulama aşamalarında destek veren ve rehberde belirtilen uygunluk kriterlerini sağlayan kuruluş. Ortakların yaptıkları harcamalar uygun maliyet olarak kabul edilmektedir fakat proje kapsamında yapılan satın almalarda tedarikçi olamazlar. Burada kastedilen "ortaklık", şirket/hisse ortaklığı değil, proje bağlamında oluşturulan iş birliğidir.

Program: İçeriği ve kuralları Kalkınma Ajansları destek mevzuatı ve bu başvuru rehberi ile belirlenen mali destek programı.

Proje: Destekten yararlanmak üzere Ajansa sunulan belli bir amacı, bütçesi ve süresi olan düzenli faaliyetler bütünü.

Yararlanıcı: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde Ajanstan destek almaya hak kazanan gerçek veya tüzel kişiler

Kısaltmalar

İSTKA: İstanbul Kalkınma Ajansı

İBB: İstanbul Büyükşehir Belediyesi

TMK: 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı

BAK: Bölgesel Kalkınma Ajansı

YÖNETİCİ ÖZETİ

İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) tarafından yürütölen 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programının (TMK) kurumlara sağlamış olduğu hibe desteklerinin yararlanıcı kurumlar ve nihai faydalanıcılar üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik bir program değerlendirme ve etki analizi çalışması yapılmıştır. Bununla birlikte “doğa turizmi”, “kültür turizmi” ve “sağlık turizmi” başlıklarında olmak üzere 3 ayrı odak grup toplantısı ve 5 kurumda yüz yüze gözlemlerle derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu rapor; çalışmanın kapsamı, yöntemi, toplanan verilerin analizi ve değerlendirilmesi bölümlerini içermektedir.

Çalışmada 2014 Yılı Kamu Kurumlarına Yönelik Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı kapsamında desteklenen 10 proje “**ilgiliplik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik**” olmak üzere 5 boyut kapsamında analiz edilmiş, kişi ve kurumların geri bildirimleri ilgili başlıklar çerçevesinde paylaşılmıştır.

İlgililik Analizi kapsamında, destek alan projelerin hem bölgesel düzeydeki ihtiyaçlarla hem de programların amaç ve öncelikleri olan “**Bölge bütününde turizm çeşitliliğinin artırılması ve turizmin bütün yıla yayılmasının sağlanması**” ve “**Turizm hizmetlerinde kalitenin artırılması ve yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi**” hedefleriyle uyumu değerlendirilmiştir. Toplam 25 puan üzerinden yapılan ilgiliplik değerlendirilmesinde desteklenen 10 projenin ortalaması en yüksek puan 25, en düşük puan 19 olmak üzere 21,65 olarak gerçekleşmiş ve projeler 2014-2023 İstanbul Bölge Planı’nda belirlenen stratejik amaç ve hedefler ile ilgili bulunmuştur. 10 projenin programda belirlenmiş olan iki ana önceliğİ ne kadar kapsadığına dair yapılan değerlendirmede 10 projenin 9’unun da her iki önceliğe yönelik geliştirici faaliyet ve aksiyon planına sahip olduğu, 1’inin de önceliklerden birini kapsadığı gözlemlenmiştir.

Bu kapsamda değerlendirildiğinde, projeler 2014-2023 İstanbul Bölge Planı’ndaki temel stratejik hedef olan “Yaratıcı ve Özgür İnsanlarıyla, Yenilik ve Kültür Kenti, Özgün İstanbul” vizyonuna katkıda bulunacak şekilde kurgulanmış ve uygulamaya geçirilmiştir. Projelerdeki göstergeler incelendiğinde projelerin; 2014-2023 İstanbul Bölge Planı’ndaki temel stratejik hedefe ulaşmada kritik olan “Küresel Ekonomide Söz Sahibi, Yüksek Katma Değer Üreten, Yenilikçi ve Yaratıcı Ekonomi”, “Adil Paylaşan, Kapsayıcı ve Öğrenen Toplum” ve “Keyifle Yaşanan, Sürdürülebilir ve Özgün Kentsel Mekânlar” biçimindeki üç gelişim eksenine yönelik olduğu görölmüştür.

Etkililik Analizi kapsamında ise, 8 projenin hedef göstergeleri incelendiğinde; özellikle İstanbul'un ulusal ve uluslararası düzeyde daha fazla ziyaretçi ağırlamasına fayda sağlayacak reklam ve tanıtımlara (örneğin: tanıtım/aktivite filmi, film gösterimleri, söyleşiler, basın/tanıtım/lansman toplantısı, basında çıkan haberler, websitesi, sosyal medya hesapları, mobil uygulamalar, e-mailing, broşür/katalog/kitapçık, afiş, bilgilendirme levhaları, vb.) yönelik hedeflerin daha ağırlıklı olduğu görülmektedir. Tanıtım/reklama yönelik gösterge hedefi belirleyen projelerin büyük bir çoğunluğunun hedefine ulaşmış olmasıyla birlikte, İstanbul'un marka kent haline getirilmesi ve uluslararası düzeyde tanıtılması konusunda programın katma değeri yüksek olmuştur. Bununla birlikte turizm altyapısının nitelik ve niceliğinin geliştirilmesine yönelik oluşturulan fiziksel alanlar faaliyete geçirilmiştir.

Projelerin büyük çoğunluğunun belirlenen Program gösterge hedeflerine ulaştığı ve bazı göstergelerde ise hedeflerin aşıldığı tespit edilmiştir. 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı dahilindeki 10 projenin ortalama etkililik oranı %269 olarak hesaplanmış olup, genel olarak Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali destek programının etkililik hedefine ulaştığı sonucu çıkarılmıştır.

Bununla beraber, projelerin kendi belirledikleri hedeflere istisnalar dışında ulaşıldığı gözlemlenmiştir. Etkililik oranı %100'ün altında kalan 3 proje incelendiğinde, iki kurumun gerekli göstergeleri raporlamaması sebebiyle hesaba katılmadığı, bir kurumun ise (İstanbul Anadolu Kuzey Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği) Proje kapsamında verilen eğitimlerden faydalanan kişi sayısı hedefini düşük bir fark ile yakalayamayarak 99% oranında performans göstergelerini gerçekleştirebildiği saptanmıştır. Hedef kişi sayısına ulaşamama durumu diğer kurumlarda da görülmekte fakat projelerin zamana yayılması ve sürdürülebilir olması mümkün kılındığında bu sorunun aşıldığı kalitatif bulgular arasında yer almaktadır.

Etkinlik Analizi ile, program dahilinde sağlanan bütçe kapsamında projelerin hedeflerine ulaşmalarındaki yeterliliğe bakılmıştır. Gerçekleşen destek tutarının, toplam destek tutarına bölünmesiyle hesaplanan performans oranı söz konusu program için %88 olarak hesaplanmıştır ve 10 projeden yalnızca 4'ünün bu oranın altında kaldığı saptanmıştır. Etki Değerlendirme Anketi analizine göre sağlanan bütçe destekleri, yararlanıcı kurumların çoğunluğu tarafından yeterli bulunmuştur. Ek bütçe yaratma ihtiyacı duyan yalnızca bir kurum kendi bütçelerini kullanmış ve bu süreçte kısmen zorlanmıştır.

Program kapsamında gerçekleşen projelerin yararlanıcı kurumlar ve nihai faydalanıcılar üzerindeki olumlu/olumsuz etkilerini ve değişimlerini çözümlenmeyi amaçlayan **Etki Analizinde** hem öngörülen hem öngörülemeyen sonuçlar değerlendirilmiştir. Program yararlanıcılarının hedef kitle özelinde proje

hedeflerine ulaşma düzeyleri “öğrenciler” hedef kitlesi dışında %80’in üzerindedir. Özellikle “yerel halk”a ulaşmak konusunda projeler tamamen başarı sağlamıştır. Nihai faydalanıcılar üzerinde ulaşılan olumlu değişimler aşağıdaki gibidir:

- Toplum nezdinde konu ile ilgili bilgi/farkındalık düzeyinde artış.
- Yerli turist sayısında artış gözlemlenmesi.
- Yabancı turist sayısında artış gözlemlenmesi.
- Turizm alanında nitelikli eleman kazandırılması.
- Davranışlarında olumlu değişim gerçekleşmesi.
- Nihai faydalanıcıların kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlanması.
- İlgili projelerde faydalanıcıların sağlık durumlarında iyileşme yaşanması.

Proje yararlanıcısı kurumlar için gerek kurumun kendisi gerekse çalışanları üzerinde gerçekleşen olumlu değişimler ise aşağıdaki gibi listelenebilir:

- Proje ve bütçe yönetimi konularında deneyimin artması.
- Mali ve finansal konular hakkında bilgi düzeyinin artması.
- Proje raporlaması hakkında bilgi düzeyimiz artması.
- Alanda tanınırlık kazanılması.
- Verilen hizmetlerin niteliğinin geliştirilmesi.
- Proje sahibi ve ortaklarının hedef kitlelerinin çeşitlendirilmesi.

Projelerin **sürdürülebilirlik kriterindeki** değerlendirmelerinde ise; proje kapsamında gerçekleştirilen aktivite ve faaliyetlerin devamlılığı, proje için geliştirilen/ kurulan fiziksel alanların sürdürülebilirliği ve nihai faydalanıcılar üzerindeki etkisinin günümüzde de geçerli olması göstergeleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu kapsamda, 2014 yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programıyla ilgili olarak gerçekleştirilen Program Değerlendirme ve Etki Analizi Anketi ve odak grup görüşmelerinde yararlanıcı kurumlardan gelen bildirimler değerlendirildiğinde; 7 program yararlanıcısından 5’i proje faaliyetlerinin bir kısmının hala devam ettiğini belirtmişken 2 kurumun proje kapsamında faaliyetleri devam etmemektedir. Buna ek olarak, proje kapsamında geliştirilen veya kurulan fiziki alanların sürdürülebilirliğinin sağlanmasıyla birlikte, oluşturulan materyallerin aynı zamanda etkin ve hedefe yönelik doğru yöntemlerle yapılan tanıtım faaliyetlerinin projenin yaratacağı faydanın sürdürülebilirliği açısından önemli bir faktör olduğu bulgusu saptanmıştır.

Proje faaliyetlerinin devam etmesinde öne çıkan sorunlara bakıldığında ise, mülkiyet sorunları, aynı amaca hizmet eden başka bir tesis/merkez vb. olması, personel yetersizliği ve talep yetersizliği ve pandemi koşulları ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte, turizmi geliştirmede sürdürülebilirliğinin

sağlanması adına yeni projelerin hayata geçirilmesinin de oldukça önemli olduğu ve mali destek programlarının düzenli olarak gerçekleşmesinin bu konuda etkili olacağı belirtilmektedir. Ayrıca proje hedef kitlelerine yönelik etkinin de ağırlıklı olarak “kısmen” devam etmekte olduğu saptanmıştır.

PROGRAM HAKKINDA

Kalkınma Ajansları, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmeyi, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamayı ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmayı, sürdürülebilirliğini sağlamayı, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmayı amaçlamakta ve faaliyetlerine bu kapsamda devam etmektedir. Türkiye’de bulunan 26 Kalkınma Ajansı sorumlu oldukları bölgenin öncelikli ihtiyaçlarına göre kalkınmayı teşvik edici destek programları yürütmektedir.

2008 tarihinde kurulan İstanbul Kalkınma Ajansı (ISTKA) “Küresel kent İstanbul için çalışan, insan odaklı ve çevreye duyarlı, etkili ve yön veren bir çözüm merkezi olmak” vizyonu doğrultusunda çeşitli Mali Destek Programları geliştirmekte; kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteleri içeren geniş bir yelpazedeki kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda projelerini hayata geçirme imkânı sunmaktadır.

İSTKA tarafından bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliği sağlamak, bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak ve sosyal kalkınmayı desteklemek amacıyla önemli kaynaklar tahsis ederek; ihtiyaçlar ve önceliklere göre farklı temalarda Mali Destek Programları tasarlanmıştır. Bu programlardan 2014 yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı (TMK) ile, kâr amacı gütmeyen kurumların “Turizm sektörünün geliştirilerek İstanbul’un diğer küresel turizm merkezleri ile rekabet düzeyi yüksek bir cazibe merkezi haline getirilmesine katkıda bulunmak” hedefi doğrultusunda proje geliştirmeleri desteklenmiştir.

Birçok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi Türkiye’de de turizm, ekonominin motor güçlerinden birini teşkil etmekte; istihdam yaratmak, döviz girişi sağlamak ve yabancı sermaye yatırımlarını çekmek konusunda doğal çekim alanları, tarihi ve arkeolojik alanları, gelişen turizm altyapısı ve kültürel yapısıyla en önemli sektörlerden biri olarak görülmektedir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 belgesinde belirtilen uzun vadeli turizm stratejisinin ana hedefi; sürdürülebilir turizm yaklaşımının benimsenerek istihdamın arttırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye’nin 2023 yılına kadar, uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirilmesinin sağlanmasıdır.

Turizm Türkiye’de olduğu gibi İstanbul Bölgesi’nde de yükselen bir sektör olarak bölge ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Sıra dışı tarihi katmanların aynı mekânda izlerinin görülebildiği, imparatorlukların başkenti İstanbul; Boğaz, Adalar, Tarihi Yarımada gibi hem kültürel hem de doğal özellikleri ile haklı şekilde çok sayıda turist çekmektedir. Buna ek olarak sağlık turizmi, kongre turizmi gibi gündemden güne gelişen diğer turizm çeşitleriyle, alternatif bir turizm destinasyonu olma yolunda ilerlemektedir.

2014-2023 İstanbul Bölge Planı’nda ortaya konan “İstanbul’un ekonomik anlamda küresel çekim merkezi olması” stratejisi doğrultusunda, hizmet sektörleri için de yarattığı katma değer ile öncelikli sektörler arasında yer alan turizm sektörü İstanbul Bölgesi’nin küresel rekabet gücünün artırılmasının araçlarından biri olarak görülmüş ve bu bağlamda, bölgenin turizmde küresel cazibe merkezi olması için turizm sektörüne büyük fırsatlar sunmakta olan bölge kaynaklarının sürdürülebilir turizm yaklaşımı içinde etkin bir şekilde değerlendirilmiştir.

Programın Amacı ve Öncelikleri

Programın genel hedefi; turizm sektörünün geliştirilerek İstanbul’un diğer küresel turizm merkezleri ile rekabet edecek nitelikte bir cazibe merkezi haline getirilmesine katkıda bulunmaktır. İstanbul Bölgesi’nin doğal, tarihi ve kültürel varlıkları ile insan kaynaklarının yanı sıra bölgede yüksek gelişme potansiyeli taşıyan turizm türlerinin ziyaretçilere zengin bir çeşitlilik sunması turizm sektörüne önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu kapsamda, İstanbul’a gelir ve istihdam bağlamında önemli katkılar sağlayan turizm sektörünün, bölgenin taşıdığı yüksek potansiyel ile doğru orantılı bir şekilde geliştirilmesi ve bölgenin küresel turizm rekabetinde üst sıralara çıkarılması hedeflenmiştir.

Öncelik 1. Bölge bütününde turizm çeşitliliğinin artırılması ve entegrasyonunun sağlanması
Bölgede ulusal ortalamanın altında kalan yabancı ziyaretçilerin ortalama kalış süresinin artırılması ve turizm faaliyetlerinin tüm seneye yayılması için turizmde ürünün çeşitlendirilmesi önceliklendirilmiştir. Bu kapsamda, halihazırda yabancı ziyaretçilere yönelik olarak belirli güzergah ve temalarla sınırlı olarak yürütölen kültür turizmi faaliyetlerinin yanında, kongre turizmi, sağlık turizmi, kruvaziyer ve yatçılık turizmi, spor turizmi, inanç turizmi, deniz turizmi, etkinlik turizmi gibi İstanbul’un potansiyelleri ve ihtiyaçları doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi; turizmin varış odaklı ve çok fonksiyonlu olarak geliştirilmesi ve turizm türlerinin birbirine entegrasyonunu sağlayarak, çeşitli turizm imkanlarını sağlık, eğitim gibi farklı sektörel kullanımlarla bir arada sunabilen alternatif turizm odaklı bir turizm kentine dönüştürölmesi hedeflenmiştir. Bölgede turizm sektörünün rekabet gücünün artırılarak turizm gelirlerinin ve ziyaretçi sayısının artırılması için entegre turizm çeşitlerinin geliştirilmesi ve bölgede

yabancı ziyaretçi sayısının azaldığı özellikle Kasım, Aralık, Ocak ve Şubat ayları ile Ramazan ayı dönemine yönelik etkinlik planlamasının yapılması suretiyle, turizm sezonunun bütün yılı kapsayacak şekilde genişletilmesi ve İstanbul'un bütün yıl ziyaretçi çekecek potansiyelinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Öncelik 2. Turizm hizmetlerinde kalite ve erişilebilirliğin artırılması

Bölgenin turizmde küresel bir cazibe merkezi haline getirilebilmesi için; toplam kalite yönetimi yaklaşımı çerçevesinde turizm hizmetlerinin tamamlayıcı hizmetlerle birlikte bir bütün olarak ele alınarak kalitenin artırılması hedeflenmiştir. Mevcut turizm odaklarına ve turizm hizmetlerine erişilebilirliğin artırılması için yenilikçi uygulamaların, yeni teknolojilerin ve tanıtım materyallerinin geliştirilmesi ve engelliler ve yaşlılar gibi grupların özel ihtiyaçlarını dikkate alan uygulamaların hayata geçirilmesi amaçlanmıştır.

Bu destek programı ile belirlenen hedeflere hangi ölçüde ulaşılabildiğinin değerlendirilebilmesi amacıyla program düzeyinde performans göstergeleri belirlenmiş ve bunlar başvuru rehberlerinde yer almıştır. Projelerde belirtilmiş olan performans göstergeleri kullanılarak yapılan analiz sonucu sözleşme imzalanan projelerin uygulanmasıyla beraber hangi alanlarda ne gibi etki oluşturacaklarına dair hedefler değerlendirilmiştir.

Belirtilen program kapsamında İSTKA'nın 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı toplam 61 proje başvurusu almıştır. Başvuran projelerin 12'si başarılı olarak değerlendirilmiş olup sonuç olarak 10 proje programdan faydalanmıştır. Program yararlanıcıları arasında başta vakıf ve dernekler olmak üzere sivil toplum kuruluşları öne çıkarken; bu kurumları, belediyeler ve kamu kurumları takip etmiştir. (Bkz Tablo 1)

Tablo 1- Yararlanıcı Kurumlar ve Projeler

Referans Numarası	Başvuru Sahibi Adı	Proje Adı
TMK3	Çatalca Kaymakamlığı	Çatalca'da Alternatif Turizm Destinasyonlarının Etkin Tanıtımı
TMK12	Beykoz Belediyesi	(Hollykoz) Beykozda Dizi /Sinema Turizminin Geliştirilmesi.
TMK15	Doğa Koruma ve Milli Parklar I. Bölge Müdürlüğü	İstanbul Tabiat Parkları Ve Bu Alanlardaki Doğa Turizmi Seçeneklerinin Haritalanması
TMK19	İstanbul Modern Sanat Vakfı	Yüzyıllık Aşk: Türkiyede Sinema Ve Seyirci İlişkisi
TMK22	Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV)	Kongreler Şehri İstanbul-Uluslar Arası Medya Çalışması
TMK24	İstanbul Anadolu Kuzey Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği	Sağlık Turizmi Odaklı, Kapasite Güçlendirme, Marka Oluşturma Ve Küresel Rekabet Edilebilirlik Projesi "Www.Healthcarist.Com"
TMK26	T. Turing ve Otomobil Kurumu	Yeni Bir Turizm Rotası Olarak 'Büyük Usta Mimar Sinan'

TMK31	Yüzyıllık Markalar Derneği	İstanbulun Yüzyıllık Markalar Platformu
TMK46	İBB - Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul
TMK49	Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi	Sürdürülebilir Kentsel Arkeoloji Deneyimi: Küçükyalı Arkeopark

PROGRAM DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Programın yararlanıcılar ve nihai faydalanıcılar üzerinde yarattığı etkileri ortaya koyma aşamasında etki göstergeleri belirlenmiştir. OECD kaynaklarında değerlendirme, devam etmekte olan ya da tamamlanmış proje, program veya politikaların planlama ve uygulama süreçleri ile sonuçlarının sistematik ve objektif olarak incelenmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Benzer şekilde, “Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar”a göre program değerlendirmenin amaçlarında, proje teklif çağrılarının ve güdümlü proje desteklerinin başarısının ölçülmesi ve bu sayede mevcut uygulamalarda etkinlik, şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması ile gelecek dönemde uygulanması öngörülen desteklerin başarısını artırmak için çıkarımlar elde etmek temel hedeflerdir.¹

Değerlendirme; kamu müdahalesinin² başarısının ölçülmesi, mevcut program ve politikaların geribildirimlerinden yapılan çıkarımların sonraki müdahalelerin geliştirilmesine veya karar verme mekanizmalarında kullanılmasına olanak vermesi ve hesap verilebilirliğin sağlanması amacıyla yapılmaktadır.

Ajans tarafından yürütülen desteklerin değerlendirilmesinde; ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri dikkate alınmaktadır.³

İlgililik

İlgililik kapsamında, kamu müdahalesinin hedeflerinin hedef grubuna ilişkin müdahale tarihindeki ve sonrasındaki üst politikalar ile ne ölçüde uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada; program hedeflerinin hem teklif çağrısı dönemindeki hem de güncel ulusal ve bölgesel planlarla olan ilgililiği ile müdahale kapsamında yürütülen proje faaliyetlerinin ve çıktılarının program hedefleriyle uyumlu olup olmadığı incelenmiştir.

¹ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar, Madde 4

² Müdahale kavramı önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için devlet tarafından uygulanan veya desteklenen proje, program veya politika için kullanılan terimdir.

³ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar, Madde 7

Etkililik

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, kamu müdahalesinde belirlenen hedeflerin ne oranda başarılığını ölçer. Program hedefleri belirlenmediğinden çalışmamızda sadece projelerin hedeflerine ulaşma dereceleri ölçülmüştür.

Etkinlik

Etkinlik analizi; kamu müdahalesinin doğurduğu maliyete oranla sosyal/ekonomik fayda üretme başarısını, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunu ölçer. “Elde edilen sonuçlar katlanılan maliyetlere değer mi/değdi mi?” ve “Toplam sosyal refah artar mı/arttı mı?” sorularına yanıt aranır.

Etki

Etki analizinde; kamu müdahalelerinin hedef grubunda dolaylı veya doğrudan, amaçlanmış veya amaç dışı yarattığı olumlu ve olumsuz değişimler incelenmektedir. Buna müdahale sonucunda yerel, sosyal, ekonomik, çevresel ve diğer tüm kalkınma göstergelerinde oluşan etki de dâhildir. Ayrıca, müdahalenin sonuçlarının ne olduğu, faydalananlarda sağladığı temel değişikliklerin neler olduğu ve bu aktivitelerden kaç kişinin etkilendiği sorgulanmaktadır.

Bu çalışmada; projelerin sona erdikten sonra günümüze kadar geçen süre içinde hedef grubunda meydana getirdiği etkiler değerlendirilmiştir.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik analizinde; müdahale kapsamında yürütölen faaliyetlerin müdahale sona erdikten sonra fayda üretmeye devam edip etmediği değerlendirilmektedir.⁴

DEğERLENDİRMEDE KULLANILAN YÖNTEM

2015 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programının (TMK) değerlendirilmesi maksadıyla bu araştırma kapsamında, geriye dönük bir değerlendirme çalışması yürütölmüştür. Yürütölen bu çalışma ile İSTKA; sağlanan hibe desteklerinin yararlanıcı kuruluşlar ve nihai faydalanıcılar üzerindeki etkisini ölçümleyip analiz ederek, geleceğe yönelik bu alanda daha etkili program ve hibe destekleri hazırlamayı amaçlamıştır.

⁴ European Comission Directorate-General for Education and Culture; Handbook on Sustainability, 2006

Araştırma kapsamında öncelikle gözlemleri yüz yüze derinlemesine görüşme akışının, odak grup tartışma akışının ve etki değerlendirme anketinin içerik ve konu başlıklarını belirlemek adına 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı (TMK) kapsamı, öncelikleri detaylıca incelenmiştir.

Masa başı incelemeyi takiben yararlanıcı kurumlara Yönelik Program Değerlendirme ve Etki Analizi Anketi hazırlanmış; ankete katılım bağlantısı, 11 kuruma ISTKA tarafından gönderilen üst yazı içeriğinde kurumlarla doğrudan paylaşılmıştır (Program Değerlendirme ve Etki Analizi Anket formu için bkz. [Ek.1](#)). Anketler kurumdaki kişiye özel online link üzerinden her kurum temsilcisi tarafından bizzat doldurulmuş tamamlanmıştır. Ankete 8 geri dönüş gelmiştir. Anketlerin yarıda bırakılması veya aynı kurumun anketi birden fazla doldurulması gibi nedenlerden dolayı 1 anket geçersiz sayılmıştır ve sonuçlar 7 kurumun tamamladığı anketler üzerinden analiz edilmiştir. Anket soruları hibe alan projelerin ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik boyutları ile ilgili performansları hakkında bilgi edinmeyi amaçlayarak oluşturulmuştur.

Program Değerlendirme ve Etki Analizi çalışmasına ek olarak; bu ankete katılım sağlamış kurum temsilcileriyle “doğa turizmi”, “kültür turizmi” ve “sağlık turizmi” başlıklarında olmak üzere 3 ayrı odak grup toplantısı gerçekleştirilmiştir (Odak Grup Toplantı İçeriği için bkz. [Ek 2](#)). 2014 yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı kapsamında proje yürüten kurumlardan 16 Ağustos 2021 tarihinde gerçekleşen “doğa turizmi” ve 18 Ağustos 2021 tarihinde gerçekleşen “kültür turizmi” odak grup toplantılarına katılım olmuştur. Çalışmalara katılan kurumlar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2- Program değerlendirme ve Etki Analizi Anketine ve Odak Grup Toplantısına Katılan Kurumlar

Proje No	Başvuru Sahibi Adı	Etki Analizi Anketine Katılan Kurumlar	Odak Grup Toplantısına Katılan Kurumlar
TMK5	Çatalca Kaymakamlığı	✓	
TMK17	Beykoz Belediyesi	✓	
TMK26	Doğa Koruma ve Milli Parklar I. Bölge Müdürlüğü	✓	✓
TMK28	İstanbul Modern Sanat Vakfı	✓	✓
TMK55	T. Turing ve Otomobil Kurumu	✓	✓
TMK66	İBB - Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı	✓	
TMK86	Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi	✓	✓

Araştırmadaki Limitler

Araştırmadaki temel limitler, yrtlen etki değerlendirme çalışmasının geriye dönük olması ve İSTKA'nın izleme-değerlendirme çalışmalarının çıktı bazında olması ile rapora yararlanıcı ve nihai faydalanıcıların görüşlerini kısıtlı şekilde dahil edebilme durumlarıdır. Belirtilen limitler, destek programlarından yararlanan tüm kurumların değerlendirme çalışması sürecine dahil edilerek veri toplanmasıyla aşılmaya çalışılmıştır. Ancak doğrulama kaynaklarının yetersiz olması nedeni ile yararlanıcı kurumların geri bildirimlerini içeren teknik raporlardan da faydalanacak şekilde bir rapor içeriği oluşturulmuştur.

DEğERLENDİRME KRİTERLERİ KAPSAMINDA PROGRAMIN İNCELENMESİ İLGİLİLİK ANALİZİ

İlgililik kriteri, mali destek programlarının amaç ve önceliklerinin, bölgesel ve hedef kitle düzeyindeki ihtiyaç ve önceliklerle ne kadar uyumlu ve tutarlı olduğuna dair değerlendirmedir.

2014-2023 İstanbul Bölge Planı'nda turizm sektörü öncelikli hedefler arasında yer almaktadır ve İstanbul'a gelir ve istihdam konusunda önemli katkılar sağlayan bu sektör aynı zamanda bölgenin mevcut potansiyeli sebebiyle gelişime açıktır. Bu bağlamda İSTKA, 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Programı ile bölgenin taşıdığı yüksek potansiyel ile doğru orantılı bir şekilde geliştirilmesi ve bölgenin küresel turizm yarışında üst sıralara çıkarılması ve 2012 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı kapsamında sunulan mali desteleri de devam ettirerek turizm sektörünün ortaya konan hedefler doğrultusunda gelişimine katkıda bulunmayı da amaçlamaktadır.

2014 yılında gerçekleştirilecek mali destek programına bir baz niteliği taşıyan 2012 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı kapsamında; bölgenin turizmde küresel cazibe merkezi olması için turizm sektörüne büyük fırsatlar sunmakta olan bölge kaynaklarının sürdürülebilir turizm yaklaşımı içinde etkin bir şekilde değerlendirilmesi önceliklendirilmiş ve 5 temel hedef belirlenmiştir.

- **Hedef 1:** İstanbul'un marka kent haline getirilmesi ve uluslararası düzeyde tanıtılması
- **Hedef 2:** Turizmin Bölgenin tamamına yayılarak çeşitliliğinin artırılması ve turizm sezonunun bütün yıla yayılması
- **Hedef 3:** Turizm eşitlerinin entegrasyonu ile ziyaretçilerin ortalama kalış süresinin artırılması
- **Hedef 4:** Turizm hizmetlerinde kalite ve erişilebilirliğin artırılması
- **Hedef 5:** Turizm altyapısının nitelik ve niceliğinin geliştirilmesi

Söz konusu hedeflere paralel olarak, 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek programında da 2 temel öncelik belirlenmiştir.

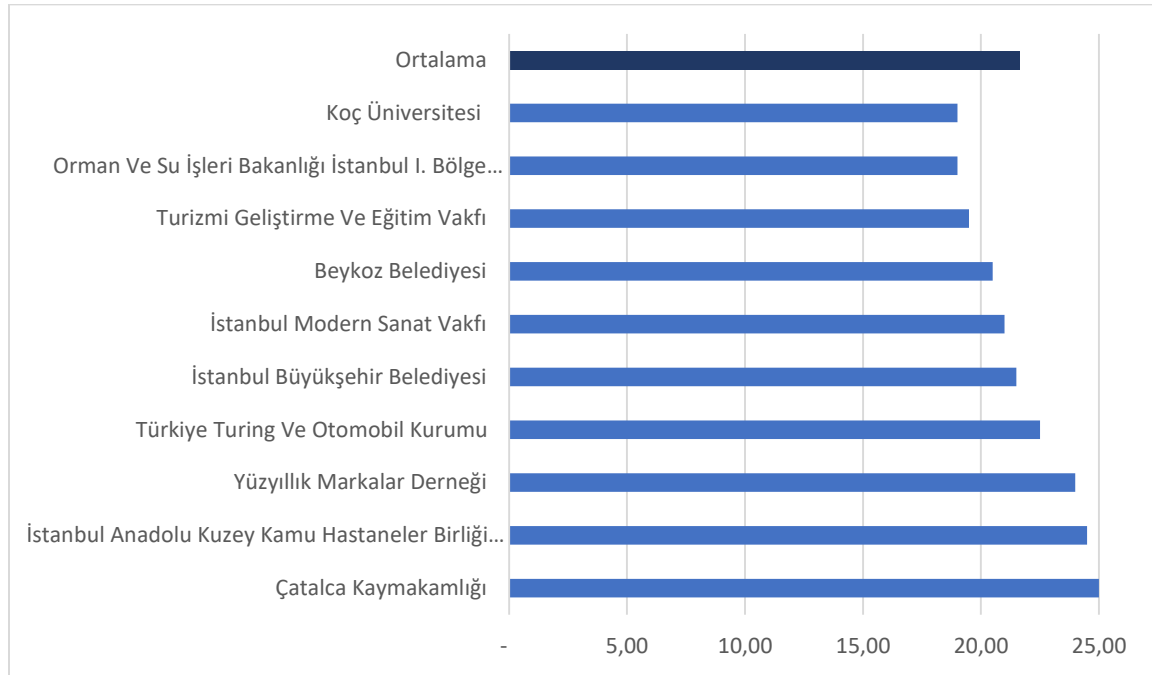
Öncelik 1. Bölge bütününde turizm çeşitliliğinin artırılması ve turizmin bütün yıla yayılmasının sağlanması

Öncelik 2. Turizm hizmetlerinde kalitenin artırılması ve yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi

Bu kapsamda Kar Amacı Gütmeyen Kurumlara Yönelik 2014 yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı başvurusunda, projelerin turizm sektörünün geliştirilerek İstanbul'un diğer küresel turizm merkezleri ile rekabet edecek nitelikte bir cazibe merkezi haline getirilmesine katkıda bulunması beklenmiştir. Aynı zamanda, programın önceliklerini taşıması da ilgililik analizinde önemli kriterler olarak yer almıştır.

Toplam 25 puan üzerinden yapılan ilgililik değerlendirilmesinde proje tekliflerinin mali destek programına hak kazanabilmesi için en az 18 puan almaları koşulu aranmıştır. Buna göre yapılan değerlendirmede program kapsamında desteklenen projelerin ilgililik puanlarının ortalaması en yüksek puan 25, en düşük puan 19 olmak üzere **21,65** olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 1-İlgililik Puanları

Ayrıca, projelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin ve çıktılarının Programın hangi önceliklerine katkı sağlayabileceğine göre değerlendirilmiş olup; sonuçları tablo 3'te gösterilmektedir. Programın

öncelikleri 2014-2023 İstanbul Bölge Planı'nda belirlenen stratejik amaç ve hedefler ile ilgili bulunmuştur.

Projeler tek tek değerlendirildiğinde, ortaya konan çıktılarının programın en az bir önceliğine katkı sağlayabilir nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, projelerin neredeyse tamamının destek programının her iki önceliğini de kapsadığı görülmektedir.

Tablo 3-Projelerde Kapsanan Öncelikler

Proje No	YARARLANICI	Öncelik 1: Bölge bütününde çeşitliliğinin artırılması ve turizmin bütün yıla yayılmasının sağlanması	Bölge turizm ve bütün yıla	Öncelik 2: Turizm hizmetlerinde kalitenin artırılması ve yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi	İlgili olan öncelik sayısı
TMK3	Çatalca Kaymakamlığı	1		1	2
TMK12	Beykoz Belediyesi	1		1	2
TMK15	Orman ve Su İşleri Bakanlığı I. Bölge Müdürlüğü	1		1	2
TMK19	İstanbul Modern Sanat Vakfı	1		1	2
TMK22	Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV)	1		1	2
TMK24	İstanbul Anadolu Kuzey Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği	1		1	2
TMK26	T. Turing ve Otomobil Kurumu	1		1	2
TMK31	Yüzyıllık Markalar Derneği	1		1	2
TMK46	İBB - Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı	0		1	1
TMK49	Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi	1		1	2

1: İlgili / 0: İlgili değil

Kalitatif görüşmelerde de beyan edildiği üzere ilgili kurumlar programın her iki önceliğine de cevap verecek şekilde proje amaçları belirlemiştir. Araştırma kapsamında katılımcı kurumlar tarafından dile getirilen bu amaçlar aşağıdaki şekilde listelenebilir:

1. Türkiye'nin farklı alanlardaki kültürel mirasının gerek fiziksel gerekse dijital ortamda kayıt altına geçirilmesi, tanıtımı, aktarımı
2. İstanbul'un arkeolojik zenginliklerinin toplum nezdinde bilinirliğinin artırılması ve aradaki ilişkinin güçlendirilmesi
3. Kültür, doğa gibi farklı temalarda turizm rotalarının oluşturulması

ETKİLİLİK ANALİZİ

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, projelerde belirlenen hedeflerin uygulama sırasında veya sonrasında ne oranda başarıldığını ölçmektedir. Hedeflere ulaşma derecesini gösteren etkililik, gerçekleşen sonucun hedeflenen sonuçla karşılaştırılmasıyla hesaplanmaktadır:

Denklem 1 Etkililik Oranı

$$\text{Etkililik Oranı} = \frac{\text{Gerçekleşen Sonuç}}{\text{Hedeflenen Sonuç}} \times 100$$

Kamu Kurumlarına Yönelik 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı kapsamında yürütülen 10 projenin sonuçları etkililik analizi kapsamında değerlendirilmiş ve başlangıçta belirledikleri hedefleri ne oranda gerçekleştirdikleri analiz edilmiştir. Program göstergelerine ek olarak, projeler özelinde de performans göstergeleri bulunmaktadır. Programın ortalama etkililik oranı; program kapsamında yürütülen **10 projeden**, projelerinin final teknik raporlarında performans göstergeleri tablosunu beyan eden **8 proje** üzerinden hesaplanmıştır.

Belirlenen performans göstergeleri içeriğine bakıldığında; özellikle İstanbul'un ulusal ve uluslararası düzeyde daha fazla ziyaretçi ağırlamasına fayda sağlayacak reklam ve tanıtımlara (örneğin: tanıtım/aktivite filmi, film gösterimleri, söyleşiler, basın/tanıtım/lansman toplantısı, basında çıkan haberler, websitesi, sosyal medya hesapları, mobil uygulamalar, e-mailing, broşür/katalog/kitapçık, afiş, bilgilendirme levhaları, vb.) yönelik hedeflerin daha ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bunu takiben, proje göstergeleri arasında; proje kapsamında vatandaşlara, turistlere verilen bilgilendirme amaçlı eğitimler ile turizm profesyonellerine (tur rehberleri, ev pansiyonculuğu vb.) mesleki eğitimler ön plana çıkmaktadır. Programdan faydalanan projelerin kapsam ve niteliğine göre çeşitlilik gösteren performans göstergeleri arasında; fiziki mekanlar oluşturmak (Seyir terası, Kazı Evi) ve İstanbul'un turizm bilgi sermayesine katkı sunan dokümanların (turist rehberleri, kitap/referans kaynak vb.), yeni hizmet tekniklerinin (tescilli marka, yeni teknoloji odaklı platformlar vb.), akademik yayınların hayata geçmesini sağlamak da bulunmaktadır.

Projelerin hedefler bazında etkililik oranları ve ortalamaları alınarak belirlenen başarı düzeyleri **Tablo-1'de** yer almaktadır. Programın ortalama etkililik oranı **%269** olarak hesaplanmış olup, genel olarak 2014 Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı'nın performans göstergesi çerçevesinde

hedeflediği değerlere ulaşarak hedefleri aştığı ve **etkililik hedefine ulaştığı** sonucu çıkarılmıştır. (*Ortalama etkililik oranı gerçekleşen rakamların hedeflenen rakamlara bölünmesi üzerinden hesaplanmıştır. Bu nedenle program hedef göstergelerinde gerçekleşen numerik verilerin eksik olduğu alanlar analiz edilemediği için ortalamaya dahil edilememiştir.)

Tabloda analiz edilen ortalama etkililik oranlarına göre; 2014 Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı'ndan yararlanan 10 kurumun 7'sinde etkililik oranının %100 ve üzerinde olduğu saptanmıştır.

Program dahilinde gerçekleşen eğitimlerin ayrıntısına bakıldığında, 8 farklı eğitim/pilot gezi organizasyonu gerçekleştirildiği görülmektedir ve bu eğitimlerden toplam 3.273 kişinin yararlandığı raporlanmıştır. Örneğin; "Çatalca'da Alternatif Turizm Destinasyonlarının Etkin Tanıtımı" projesi kapsamında yerel halkın bölgeye gelen yerli/yabancı misafirlerle iletişimini güçlendirmek, acil durum müdahale bilgisini geliştirmek, yerel/tarihi/kültürel bilgi dağarcığını zenginleştirmek ve aktarımını güçlendirmek, bölge turizmine fayda sağlayacak teknolojik araçların kullanımını sağlamak, ev pansiyonculuğunu yaygınlaştırmak gibi farklı amaçlarda eğitimler düzenlenmiştir. Projenin performans göstergelerinden olan ev pansiyonculuğu eğitimi kapsamında 53 kişiye toplamda 28 saat kurs verilmesinin yanı sıra bölge turizm tesisleri personeline (20 kişi) yönelik 10 saat, yerel kılavuzluk ve yardımcılık yapacak gençler (10 kişi) için ise 60 saat eğitim organize edilmiştir.

Türkiye'de ve dünyada böylesine önemli bir yeri olan turizm sektöründen beklenen yararların gerçekleşebilmesi öncelikle etkin bir talebin yaratılabilmesine, yaratılan aktif talebin beklentilerine cevap verebilecek arz kaynaklarının varlığına ve turistlerin ülkelerine memnun dönmelerinin sağlanmasına bağlıdır. Söz konusu talebin yaratılabilmesi için de etkili tanıtım ve imaj oluşturma faaliyetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Tanıtım araçlarından biri olan reklam faaliyetleri, potansiyel müşteride asla unutulmayacak bir imaj yaratmayı amaçlamaktadır. (Tolungüç 1999: 23⁵). Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, tanıtım/reklama yönelik gösterge hedefi belirleyen projelerin büyük bir çoğunluğunun hedefine ulaşıp bu hedefleri aşmış olmasıyla birlikte, İstanbul'un marka kent haline getirilmesi ve uluslararası düzeyde tanıtılması konusunda programın katma değeri yüksek olmuştur. Söz konusu tanıtım faaliyetleri arasında internet tabanlı tanıtımlar önemli yer kaplamaktadır. Örneğin; "Yüzyıllık Aşk: Türkiye'de Sinema ve Seyirci İlişkisi" projesi kapsamında oluşturulan web sitesinin hedefi 3000 adet tekil tıklanma sayısı iken web sitesi 34.729 kez tekil ziyaret olarak beklenenin olduğu üzerinde bir performans gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda proje sahibi kurum olan İstanbul Modern Sanat

⁵ Tolungüç, A. (1999). Turizmde Tanıtım ve Reklam. Ankara: Media Cat Yayınları.

Vakfı'nın sosyal medya hesaplarında takipçi sayılarında da artış gerçekleşmiştir (Facebook'ta 148.000 takipçiden 160.644 takipçiye, Twitter'da 392.663 takipçiden 478.132 takipçiye ulaşılmıştır) ve söz konusu proje döneminde işbu kurumun, Türkiye'de sosyal medyada en çok takip edilen müze konumunda olduğu görülmektedir.

2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı kapsamındaki 10 proje dahilinde İstanbul'un marka kent haline getirilmesi ve uluslararası düzeyde tanıtılmasına fayda sağlayacak toplam 111 haberin basına yansması, ilgili projelerin gerçekleşen hedefleri arasında yer almaktadır. Ayrıca toplamda 10.232 adet kitapçık/broşür/afiş/bilgilendirme levhası gibi matbu tanıtım ve bilgilendirme materyali üretilmiştir. Aynı kapsamda, 5 proje dahilinde web sitesi/mobil uygulama cinsinden dijital platformlar İstanbul turizmine kazandırılmış ve hem ulusal hem uluslararası çapta erişilebilirliğin artırılması önemsenmiştir. Örneğin, turizm sektörünün yeni teknoloji ve tanıtım materyalleri ile geliştirilmesini sağlayarak, hem İstanbul'un turizm konusundaki gelişimine katkı sağlamak ve hem de sağlık turizminde İstanbul'u küresel olarak cazibe merkezi haline getirmek amacıyla "Healthcarist" web sitesi ve mobil uygulaması geliştirilmiştir. Arapça, Rusça, İngilizce ve Türkçe olmak üzere 4 dilde hizmet veren bu teknolojiler sayesinde bireylere hastalıklardan korunmak ve sağlık okuryazarlığını artırmak amacıyla eğitim içerikleri sağlanmış, yabancı ülke vatandaşlarının İstanbul ve İstanbul'daki sağlık hizmetleri konusunda bilgilere erişimi artırılmış, randevu sistemleri dijitalize edilerek kolaylaştırılmış ve halihazırda Kamu Hastaneleri Birliğine bağlı platformlarda kullanılmakta olan tele-tıp sisteminin yabancı ülke vatandaşlarının kullanımına da entegrasyonu sağlanmıştır. Fakat proje sahibi İstanbul Anadolu Kuzey Kamu Hastaneleri Birliği'nin kapanıp projenin İstanbul İl Sağlık Müdürlüğüne devredilmesi sebebiyle araştırma kapsamında söz konusu projenin yetkililerine ulaşılamamıştır.

Program kapsamında hayata geçirilmesi hedeflenen fiziki mekanlar incelendiğinde ise 2 projenin ("İstanbul Tabiat Parkları ve bu alandaki doğa turizmi seçeneklerinin haritalanması" ve "Sürdürülebilir Kentsel Arkeoloji Deneyimi: Küçükalyalı Arkeopark") fiziki mekân oluşturma hedefi olduğu ve bu hedefleri gerçekleştirdiği görülmüştür. Her iki projenin temsilcileri de araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde fiziki mekanların kullanımın program sonrasında da devam ettiğini belirtmiştir. Sırasıyla, birinci projeyi hayata geçiren Orman ve Su İşleri Bakanlığı 1 Bölge Müdürlüğü; proje kapsamında oluşturulan Kuş Gözlem Kulesinin, 2012 yılında yine ISTKA tarafından sağlanan mali destek programında geliştirilen yapının devamı niteliğinde olduğunu söylemiştir. Kurum, benzer geliştirmelerle birlikte binaların korunmasının ve geliştirilmesinin devam ettiğini, halen kullanımda olduğunu belirtmekte ve projenin bir örnek teşkil ettiğini düşünmektedir. İkinci projenin yürütücüsü kurum Koç Üniversitesi ise

program kapsamında inşa ettikleri 2 binayı projenin en büyük başarısı olarak görmektedir ve bu yapıların yönetim planı için bölgedeki farklı paydaşlar bir araya gelmiştir. Ancak Ocak 2020 itibariyle alan yönetiminde paydaşlar arasında gerçekleşen prosedürel sorunlar ve bu süreci takip eden pandemi dönemi sebebiyle Küçükyalı Arkeopark'ın faaliyetlerinin sonlandığı dile getirilmiştir.

“Kısa tanıtım filmleri çekilmiş, günümüzde güncelliğini yitirmiş. Ancak bunlardan esinlenerek tüm illerde biz sanal turlar oluşturduk. Ve bunların ödenekleri genel müdürlüğümüzden geliyor. Bir nokta, bir noktayı etkiliyor. Fiilen de yapılan binalar da aktif olarak kullanılıyor. Mesela kuş gözlem kulesi yapılmış. Ona bir takım ilave tesisler yapıldı. Koruması yapılıyor. Ve o örnek olduğu için bizim şu anda yaban hayatı geliştirme sahalarımız var, hepsinde kuşları gözleyecek kuş gözlem kuleleri oluşturuldu ve örnek oldu. Bu harcamalar birer örnek teşkil etmiş.” Orman ve Su İşleri Bakanlığı 1 Bölge Müdürlüğü, 2021

Program dahilinde hedeflenen istihdam ve ortaklık/iş birlikleri de başarıyla gerçekleştirilmiş, 2 projenin hedefleri doğrultusunda toplamda 36 kişi istihdam edilmiştir. Yalnızca 1 projenin performans hedefleri arasında “proje kapsamında ortaklık kurulması” bulunsa da araştırmaya katılan 7 program faydalanıcısı kurumun tamamı “İSTKA desteği sayesinde projenin kapsamı genişledi ve ilgili kurumlar ile işbirliği imkanı arttı” ifadesine katılmaktadır.

Etkililik oranı %100'ün altında kalan tek projenin (Sağlık Turizmi Odaklı Kapasite Güçlendirme, Marka Oluşturma ve Küresel Rekabet Edilebilirlik Projesi www.healthcarist.com) hedef göstergelerinin çoğunu tamamladığı ancak bir hedefinde %90 düzeyinde kaldığı için %100'ün altında etkililik skoru elde ettiği gözlemlenmektedir. Genel olarak tamamlanamayan hedef göstergeleri incelendiğinde, özellikle eğitim/seminer faaliyetlerinin veya katılımcı sayılarının hedeflenen kişi sayısına ulaşamaması temel sorun olarak belirlenmiştir. Örneğin tüm projelerin eğitime yönelik performans göstergeleri incelendiğinde; yalnızca 2 projenin (“Yüzyıllık Aşk: Türkiye’de Sinema ve Seyirci İlişkisi” ve “Sürdürülebilir Kentsel Arkeoloji Deneyimi: Küçükyalı Arkeopark”) eğitimlere katılan kişi sayısı hedeflerini gerçekleştirme oranında %100 seviyesinin altında kaldığı (ilgili göstergelerin etkililik oranı sırasıyla %62 ve %94) görülmüştür. “Yüzyıllık Aşk: Türkiye’de Sinema ve Seyirci İlişkisi” projesini gerçekleştiren kurum İstanbul Modern Sanat Vakfı, araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde projenin gördüğü ilgiden çok memnun kaldıklarını ve hedef sayılara fazlasıyla ulaşıldığını beyan etmiştir. Sinema konusunda yerli ve yabancı basın, yönetmenlerin, oyuncuların, yapımcıların, sanat yazarların, sinema ile ilgilenenlerin yanı sıra çocukları da sürece dahil etmelerinin yarattığı memnuniyeti dile getirmiştir. “Sürdürülebilir Kentsel Arkeoloji Deneyimi: Küçükyalı Arkeopark” projesinin sahibi Koç Üniversitesi de proje kapsamında inşa ettikleri binalardan biri içinde halka açık, okul ve eğitim programları içeren bir konsept tasarladıklarını ve

pandemi sebebiyle projeleri sona erene dek bilgi aktarımını bu şekilde devam ettirdiklerini dile getirmiş, pandemi döneminde dahi okul yönetimlerinden öğrencileri için ziyaret organize etme talebi aldıklarını belirtmiştir. Kültür ve değer aktarımı süreçlerinin yetişkinlerden çocuklara doğru tek-yönlü bir iletişim ile kurulduğu düşünülebilir fakat çocukların da bu iletişimde aktif rol oynayabildiği, çok-yönlü bir kültür aktarımının gerçekleşebildiği de göz ardı edilmemelidir. Çocuklar ebeveynlerinin yeni ve farklı değerlerle karşılaşmasına sebep olabilmektedir ve bu karşılaşmalar sonucunda her iki taraf da birbirinin kültür ve değerlerine etki edebilmektedir (Hasenfratz ve diğerleri, 2015⁶). Dolayısıyla çocuklara yönelik eğitim faaliyetleri yürüten projelerin doğrudan ulaştığı kişi sayısı kadar dolaylı olarak ulaştığı alanlar da değerlendirmede önemli bir yer tutmaktadır.

ETKİNLİK ANALİZİ

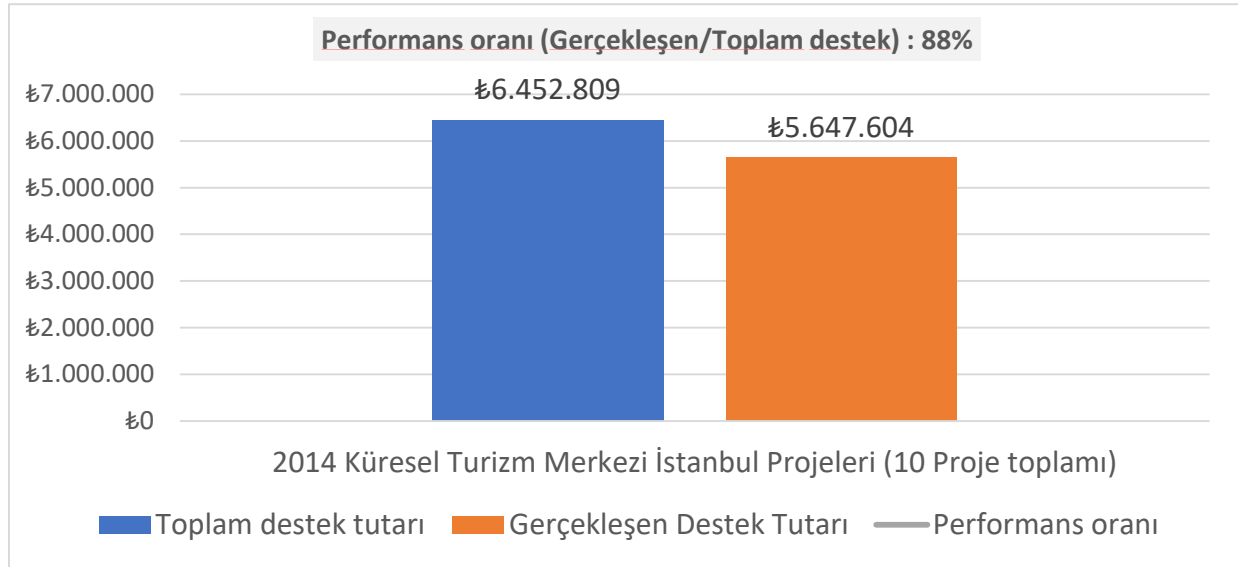
Etkinlik kriteri ile uygulanan desteklerde elde edilen çıktı ve sonuçların kullanılan kaynaklarla (girdiler) ne derece orantılı olduğu, destek bütçesiyle daha fazla nitel ve nicel sonucun elde edilip edilemeyeceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda program yarananıcılarından gelen geri bildirimlere göre değerlendirilmeler aşağıda yer almaktadır.

2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Mali Destek Programı kapsamında 10 proje için belirlenen toplam destek tutarına bakıldığında, bu tutarın yaklaşık 6 milyon 453 bin TL olduğu ve yaklaşık 5 milyon 648 bin TL'sinin projeler nezdinde kullanıldığı görülmektedir. Grafik 2'de de görüldüğü üzere mali destek programında sözleşmeye bağlanan toplam destek miktarının %88'i projelere başarılı şekilde aktarılabilmiştir.

⁶ Hasenfratz, Liat & Knafo-Noam, Ariel. (2015). Intergenerational Cultural Transmission: Looking Beyond the Processes of Parent-to-Child Socialization--A Comment on Tam. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 46. 10.1177/0022022115613028.

Grafik 2 - 2014 Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı Sözleşmeye Bağlanan

Toplam Destek Tutarı ve Gerçekleşen Toplam Destek Tutarı

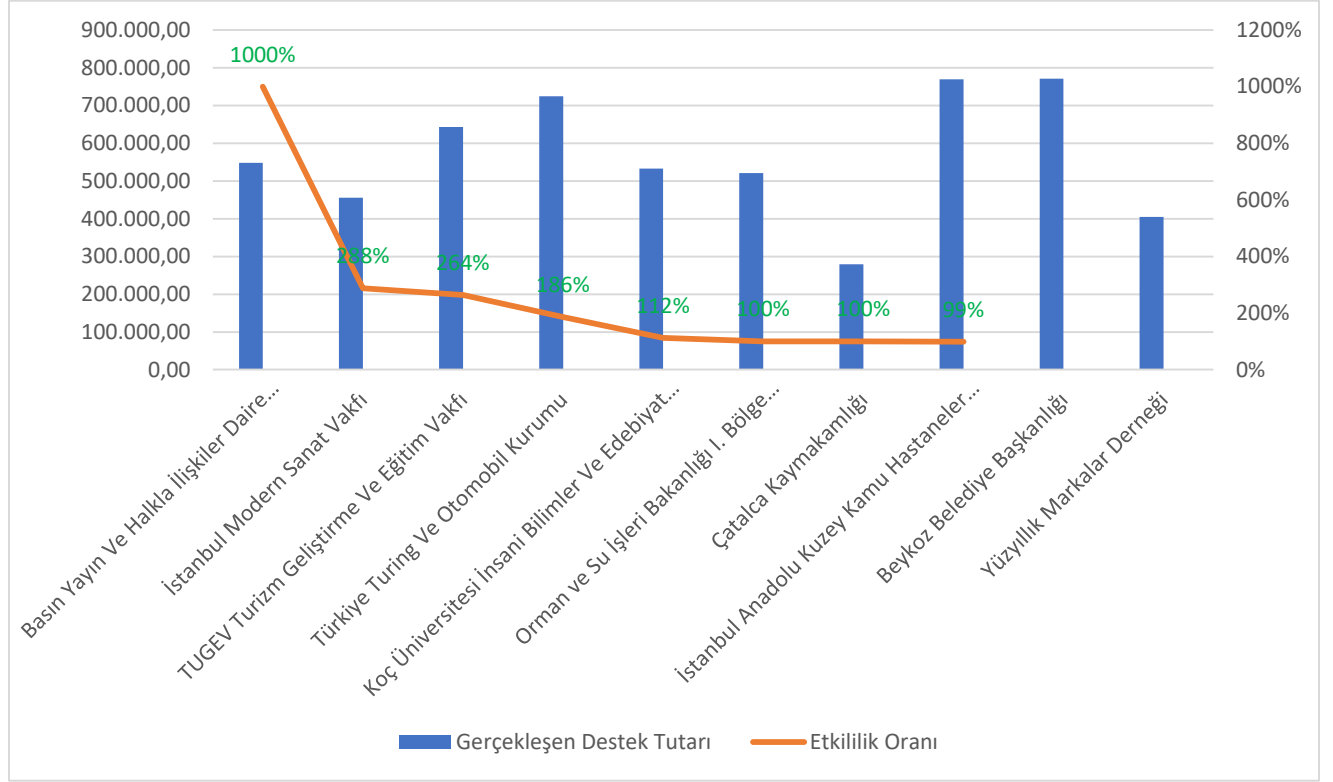

Mali destek programına hak kazanan 10 projenin destek tutarları projenin kapsamına ve niteliğine göre artmakta veya azalmaktadır. Gerçekleşen destek tutarının, toplam destek tutarına bölünmesiyle hesaplanan performans oranları değerlendirildiğinde ise; projelerin büyük çoğunluğunun ortalama kullanım performans oranı olan %88'in üzerinde olduğu görülmüştür. (Bkz. Ek 5)

Bununla beraber hem bütçe verileri hem de çalışmanın ilgililik, etki ve etkililik analiz sonuçları beraber ele alındığında, programın farklı paydaşlarda yaratmış olduğu sosyal etkilerin boyutları ve kalitesi düşünüldüğünde projeler kapsamında harcanan maliyetlerin toplumsal faydaya dönüştüğünü söylemek mümkündür. (Bkz. Grafik 3- Proje Bazlı Gerçekleşen Bütçe Tutarı ve Proje Etkililik Oranı). Projelerin gerçekleşen bütçe tutarı ve etkililik oranı arasındaki ilişkiye bakıldığında, bütçe tutarıyla etkililik oranı arasında doğru orantılı bir durum olmadığı görülmektedir, yani diğer projelere görece daha düşük "gerçekleşen bütçe" tutarına sahip projelerde de etkililik oranının %100'ü aştığı durumlar görülmüştür. (Örneğin İstanbul Modern Sanat Vakfı ve Çatalca Kaymakamlığı)

Bununla birlikte araştırmaya katılan kurumların beyanları da projelerin başarılı bir performans gösterdiği, gelecek dönem projeler için bir temel ve örnek teşkil ettiği, farklı temalarda turizm alanları yarattığı, gerek ilgili ilçelerin gerekse İstanbul'un turizm potansiyelini güçlendirmeye doğrudan hizmet ettiği yönündedir.

Grafik 3-Proje Bazlı Gerçekleşen Bütçe Tutarı ve Tutarları

Bütçe ve Proje Süresi Yeterliliği

Program Değerlendirme ve Etki Analizi Anketi'nde etkinlik boyutu ile ilgili de veri toplanmış; yararlanıcı kurumlara öngördükleri proje bütçesinin yeterliliğine dair sorular sorulmuştur. Katılan 7 kurumdan 5'i proje faaliyetlerini gerçekleştirmek ve proje hedeflerine ulaşmak için öngördükleri bütçenin yeterli olduğunu düşünmektedir. Araştırmaya katılan yalnızca bir kurum (Koç Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi) proje süresince kendi bütçelerinden 150.000 TL miktarında ek bütçe yarattığını belirtmiştir. Bununla birlikte ek bütçe süreçlerini değerlendirmesi istendiğinde; bu sürecin kurum için zor olduğunu ifade etmiştir.

Kalitatif görüşmelerde de katılımcılar proje bütçesinin etkin bir şekilde kullanıldığını, proje döneminde veya sonrasında projeyi daha ileriye taşımak için öz kaynaklardan da destek sağlandığını dile getirmiştir.

Görüşme katılımcıları genel olarak proje öncesinde öngörülen bütçenin proje hayata geçerken düşük kalması sebebiyle zorlandığını dile getirmiş, bunu da kurduğu yeni iş birlikleri veya öz kaynaklarıyla aşarak projelerini hayata geçirmiştir. İstanbul Modern, Kültür Bakanlığı ve Türk Tuborg Aş.'den; Koç Üniversitesi Küçükyalı Arkeopark ise yine üniversite içinde kurulmuş olan Stavros Niarchos Vakfı, Geç Antik Çağ Ve Bizans Araştırmaları Merkezi sayesinde finansal süreçlerine ek kaynak geliştirebilmiştir.

Halihazırda İSTKA tarafından desteklenen projeleri yönetiyor olmaları ise diğer kamu kurumlarından da destek bulabilmelerine katkı sunmuştur.

Özellikle sanat, kültür, arkeoloji gibi çok spesifik alanlarda gerçekleştirilen her türlü projenin gerek projelerin teknik ihtiyaçları (uzman personel, materyal vb.) gerekse yerel ve yabancı ziyaretçilerin dikkatini çekmek açısından yüksek bütçelere ihtiyaç duyduğu vurgulanmaktadır. İSTKA'nın gerçekleştirdiği gibi, kamu kurumlarının bu alanda mali destek sağlaması hem desteğin boyutu hem de olanak sağladığı iş birlikleri açısından kurumlar tarafından oldukça değerli bulunmaktadır.

“Bizim açımızdan oldukça yüklü maliyeti olan bir projeydi bu zaten İSTKA olmasaydı mümkün değil yapamazdık. Oradan aldığımız ek katkı da işte Kültür Bakanlığı, Türk Tuborg Aş, yine İstanbul Modern Sanat Müzesi vakıf tarafından bir takım katkıları ve tabii ki insan gücü, bunların hepsi tabii ki projenin içerisinde, o çorbanın içinde tuzu olan çok çok değerli katkılar..” İstanbul Modern Sanat Vakfı (2021)

Proje bütçesinin yanı sıra proje zamanlamaları konusunda da sürecin, kurumların öngörüsünden daha farklı ilerlediği durumlar yaşanmıştır. Örneğin T. Turing ve Otomotiv Kurumu, kitap basımı sırasında öngördüğünden daha uzun bir eser hayata geçirmiş ve dolayısıyla kitap edisyonu, düzenlenmesi, çevirisi gibi konularda proje süresini aşmış süreci 12 ayda değil 15 ayda tamamlayabilmiştir.

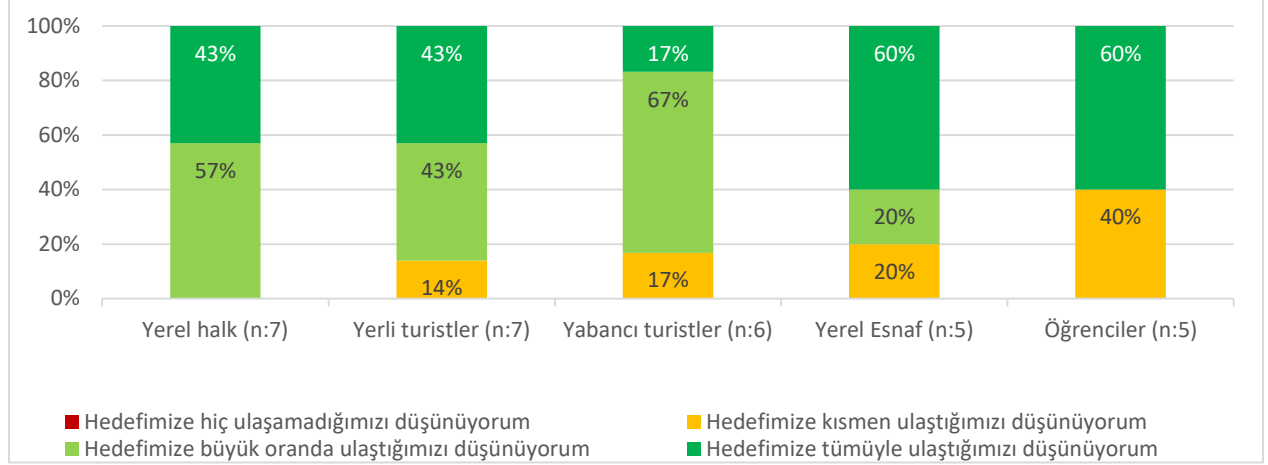
ETKİ ANALİZİ

Bu çalışma kapsamında projelerin etki analizi; İstanbul'un turizm sektörünün geliştirilerek diğer küresel turizm merkezleri ile rekabet edecek nitelikte bir cazibe merkezi haline getirilmesi hedefiyle; “bölge bütününde turizm çeşitliliğinin artırılması ve turizmin bütün yıla yayılmasının sağlanması” ve “turizm hizmetlerinde kalitenin artırılması ve yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi”ne ne kadar etkisinin olduğuna göre ele alınmıştır. Bu bağlamda, projeler 2014-2023 İstanbul Bölge Planı'nda yer alan 5 temel hedefe (İstanbul'un marka kent haline getirilmesi ve uluslararası düzeyde tanıtılması, Turizmin Bölgenin tamamına yayılarak çeşitliliğinin artırılması ve turizm sezonunun bütün yıla yayılması, Turizm çeşitlerinin entegrasyonu ile ziyaretçilerin ortalama kalış süresinin artırılması, Turizm hizmetlerinde kalite ve erişilebilirliğin artırılması ve Turizm altyapısının nitelik ve niceliğinin geliştirilmesine) ne derecede katkıda bulunduğuna göre değerlendirilmelidir. Bu kapsamda Etki Analizi bölümünde buna yönelik sorulara verilen cevaplar analiz edilmiştir.

2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programına dahil olan 7 yararlanıcıyla yapılan değerlendirme anketine göre hazırlanan projelerin hedef kitesinde öncelikli olarak yerli halk, yerli turistler ve yabancı turistler gelmekte; bu üç kitleyi yerel esnaf ve öğrenciler takip etmektedir. Hedef

kitle detayında projelerin hedefe ulaşma düzeyleri incelendiğinde, tüm proje yararlanıcılarının farklı hedef kitlelerine kısmen, tümüyle veya büyük oranda ulaşıldığı görülmektedir.

Grafik 4-Etki Analizi Anketi Hedef kitle özelinde Proje Hedeflerine Ulaşma Düzeyi

Projelerin hedef kitlelerine ulaşması ve sürdürülebilir olması açısından tanıtım faaliyetleri önemsenmekte. Doğru kitleye ulaşmayı sağlayacak doğru araçlar bu zincirin en önemli halkalarından biri olarak görülüyor. Örneğin İstanbul Modern; halihazırda kurumlarını ziyaret etme alışkanlığı bulunan, mevcut sinema severlerin dışında daha geniş kitlelere de ulaşmayı hedeflediği için müzeyi ve sergileri olduğunca interaktif yürütmeye, ilginç uygulamalarla katılımcıların ilgisini çekmeye ve eşzamanlı web sitelerinden de fiziki sergiye paralel sergiler gerçekleştirmiştir. Yüksek ziyaretçi sayısı ve doğrudan ziyaretçilerden gelen dönüşlerden gözlemledikleri üzere, bu planları başarıya ulaştırmıştır.

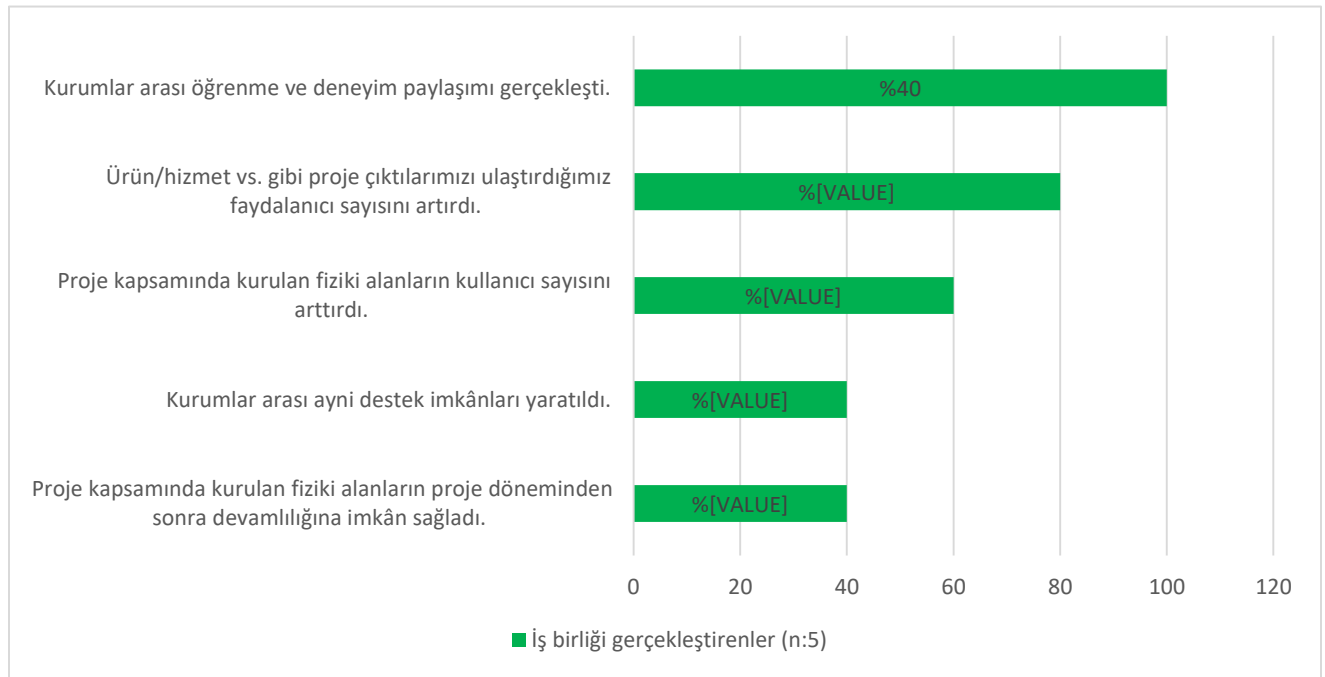
“[Kültür turizmi projelerini etkin ve sürdürülebilir kılmak] bence çok zor bir soru ama bence tanıtım çok önemli diye düşünüyorum. Bizim aslında Arkeo küçükyalı Park'ta paralel yürüyen projelerimiz vardı, mesela daha sonraki projemizde biz de bir rota yapmaya çalıştık. “Anadolu Yakasının Bizans Rotası” diye. Ama orda ilgili kitleyi bulmak ilgili kitleye ulaşacak araçları ve araçları bulmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum.” Koç Üniversitesi (2021)

“Bu arşiv malzemeleri yeniden ortaya çıkınca hele ki bu şekilde yenilikçi ve birazcık onları da aslında içine alan, yani onlar sadece bir seyirci gibi değil de. Mesela şu an bahsettiğim web sitesi üzerinden girip kendi serginizi oluşturabiliyorsunuz. Veya sergi sırasında da işte istediğiniz müziği çalıp oradan, hani biraz oyuncaklı bir sergi yaptık birazcık sırf bunun için. Hakikaten etkin olacak şekilde insanları tasarladık yani sadece edilgen, gelip de sadece ‘Seyrettik biz, bunu gördük, gidiyoruz.’ gibi değil de, biraz daha hakikaten insanları da içine çeken bir sergi tasarladık ve bu amacına ulaştı gerçekten. Hem ziyaretçi sayısı açısından hedefimize ulaştık. Hem açılış esnasında zaten basın ilgisini, yabancı basının ilgisini gerek, gerekse yerli basının ilgisini işte yönetmenler, oyuncular, yapımcılar, sinema ve sanat yazarları, sinemayla ilgilenenler, daha önce müzeye hiç gelmemiş fakat burada hani bu özel konu üzerine bir sergi olduğunu basın yoluyla duyup hayatında ilk defa müzeye gelen ve hatta çocuklar...” İstanbul Modern Sanat Vakfı (2021)

7 kurumdan 5'inin bu program kapsamında desteklenen projelerinde ortağı bulunmaktadır ve bunların tümünde proje ortağının katkısının istenen/beklenen düzeyde gerçekleştiği belirtilmektedir.

7 kurumdan 5'i İSTKA desteği süresince yeni proje/kurum iş birliği gerçekleştirmiştir. Bu iş birlikleri, ürün/hizmet vs. gibi proje çıktılarının/fiziki alanların ulaştırıldığı faydalanıcı sayısını artırmak ve kurumlar arası öğrenme ve deneyim paylaşımı gerçekleştirmek başta olmak üzere proje süreçlerine çeşitli yönlerden fayda sağlamıştır. Aynı zamanda bu iş birliklerinin 4'ü proje sonrasında da devam etmiştir.

Kalitatif görüşmelerde de vurgulandığı üzere İSTKA programı süresince gerçekleşen iş birlikleri, tanışma toplantıları, fikir/deneyim alış-verişleri program yararlanıcısı kurumların turizm alanında faaliyet gösteren farklı ve büyük kurumlarla bir araya gelmesini sağlamış böylece küçük çaplı kurumların dahi tanınırlığını ve iş birliği kurma potansiyelini artırmıştır.

Grafik 5-Proje Süresi Boyunca Kurulan İş Birliklerinin Katkısı

Projelerin çoğunun öngörülemez sonuçları olmuşsa da; 7 kurumdan 4'ü karşılaştıkları öngörülemez sonuçların olumlu olduğunu, bir kurum ise olumsuz olduğunu belirtmiştir. 7 kurumdan 3'ü öngörülemez herhangi bir sonuçla karşılaşmamıştır. Bu kapsamda; öngörülemez olumlu sonuçların başında "projelere ve kurumlara beklenenden yüksek ilgi" gelmektedir, bu durumun kurumların bilinirliğini artırdığı belirtilmektedir. Ayrıca projeler kapsamında yürütülen çalışmalar yeni çalışmalara da

kapı açmış, öngörülenden daha çeşitli proje çıktıları ortaya koymuştur. Örneğin T. Turing ve Otomotiv Kurumu proje süresince “Proje bütçesinde olmayan tamamen öz kaynaklardan proje çıktıları arasına 60 dakikalık bir Mimar Sinan belgeseli” eklendiğini bildirirken Koç Üniversitesi Küçükyalı Arkeopark kapsamında yapılan kazılarda “Elde edilen arkeolojik veriler çok çeşitli ve bilimsel değeri yüksek” olduğunu vurgulamaktadır.

7 kurumdan 6’sı proje süresince herhangi bir sorunla (finansal, idari, sosyo-kültürel) karşılaşmamıştır. Yalnızca Koç Üniversitesi bu süreçte sorun yaşadığını ve bunun finansal bir sorun olduğunu belirtmiştir.

“Ziyaretçi merkezinin inşası için bütçede öngörülen tutar gerçekleştirilmede doğru çıkmadı. İhale ve uygulama süreci bu nedenle sıkıntılı geçti. Alan yönetim planı sınırlarının belirlenmesi ve süreci üzerinde uzlaşmaya varılması açısından birtakım zorluklar getirdi.” Koç Üniversitesi (2021)

Kalitatif görüşmelerde ilgili projeler kapsamında geliştirilen kimi fiziki kullanım alanlarının halen kullanımda olduğu dile getirilmiştir. Bu yapılar, oluşturdukları bellek ve uygulama örnekleri ile yeni projelere de örnek teşkil etmektedir. Fakat örneğin alan yönetiminde farklı paydaşların bulunması ve pandemi koşulları sebebiyle Koç Üniversitesi Küçükyalı Arkeopark 2020 yılı başında kapılarını kapatmıştır.

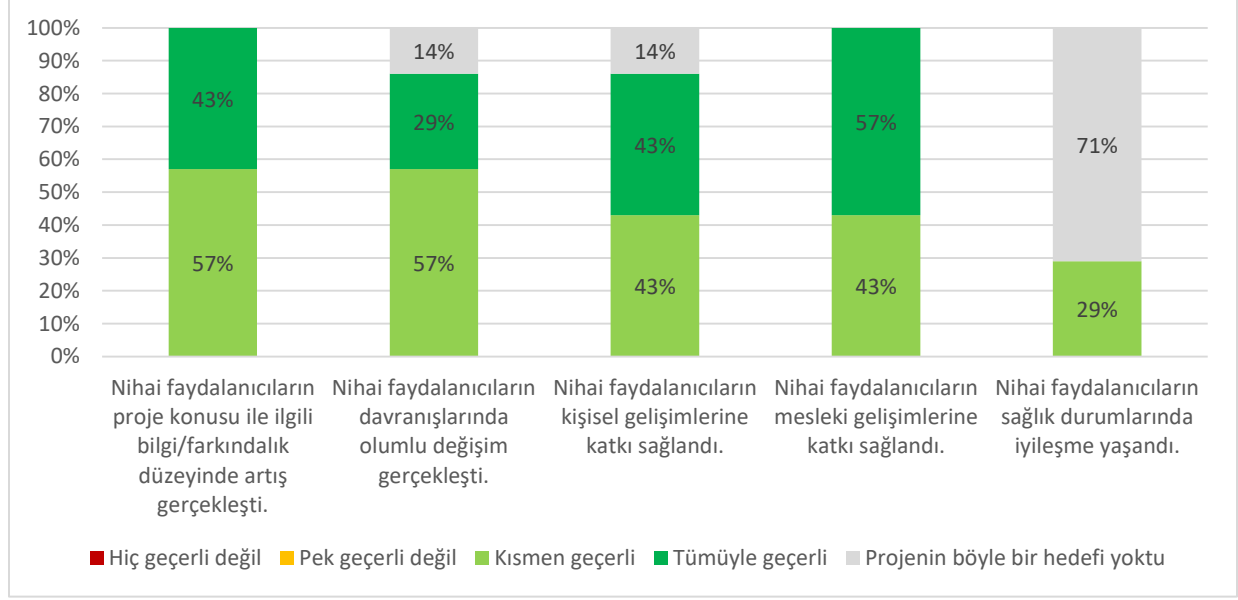
“Müze sonuçta bir bellek mekanı. Dolayısıyla hani bir sergi yapıldıktan sonra böyle silinip gitmiyor. Bizim için onun etkileri devam ediyor. Örneğin katalog çıkartmıştık proje sırasında. Dolayısıyla hani bu da her zaman elimizde böyle somut bir çıktı olarak kalıyor gibi.” İstanbul Modern Sanat Vakfı (2021)

Diğer yandan teorik olarak kurgulanan, planlanan projelerin fiziki boyutta da hayata geçirilmesinin; projeleri daha devamlı kılacağı ve daha çok tanıtacağı düşünülmektedir. Örneğin, T. Turing ve Otomotiv Kurumu oluşturduğu tur rotalarını seyahat acentelerine, rehberlere, yerel halka ve ulaşabildiği çeşitli turist gruplarına ulaştırabilmişse de İstanbul’da ilgili konumlarda bu rotaları işaret eden bir tabelalandırma çalışmasının projenin etkisini daha artıracağını belirtmektedir.

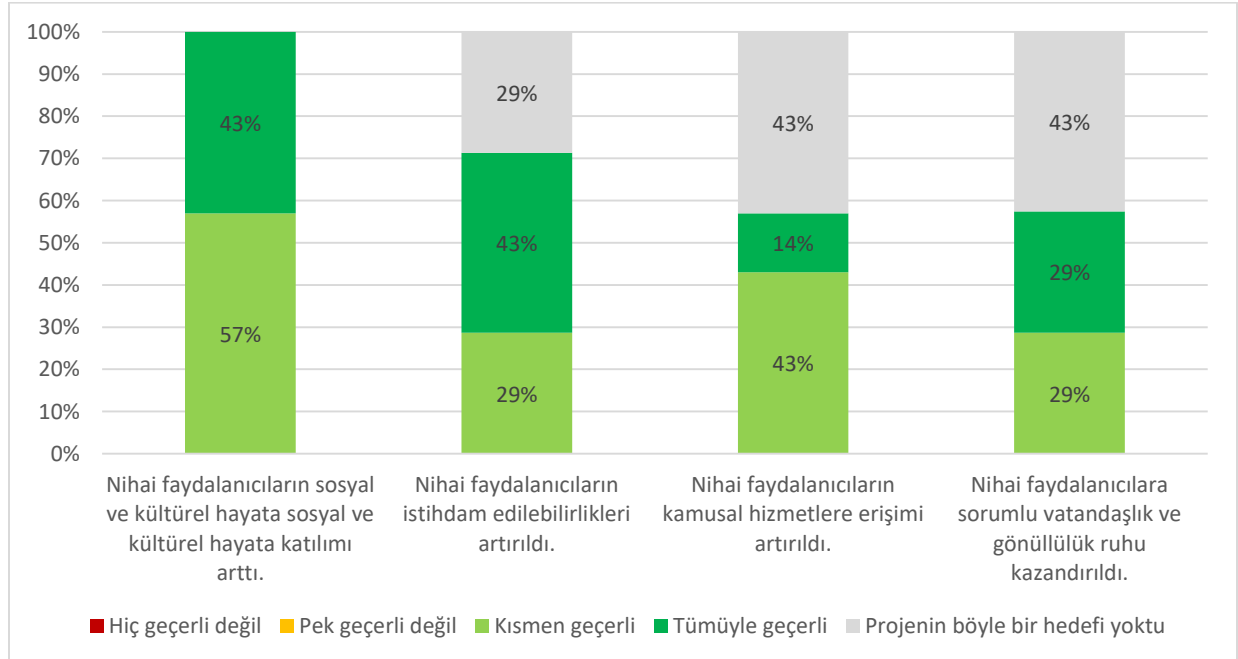
“İnsanlar broşürleri eve götürdüler, okudular. Öğrencilere eğitim programları yaptıktan sonra anneler babalar arkeolojik alanlara getirmek için çabaladılar. Yani böyle mekanizma olarak bu rotalara iyi çalışıldı. Keşke biz de bu rotaları formal bir şekilde İstanbul için yapabilseydik. Yani böyle kurumsal bir sayaç yani çünkü biz kahverengi tabelalar dışında İstanbul ... keşke biz bu rotalar üzerinde güzel bir sistem yapabilseydik ya da gelecek zamanlar için de yapabilir isek, yahut sokaklar üzerinde görmeyen insanlar için böyle özel rotalar yapabilir isek... Bu tarz şeyler bence çok ciddi bir şekilde yapmak gerekiyor.” T. Turing ve Otomotiv Kurumu (2021)

Projelerin neredeyse tümünde nihai faydalanıcıların farkındalık ve davranış düzeylerine ilişkin gelişim hedeflerinin ilgili faydalanıcı kitlesi bazı göz önünde bulundurulduğunda yüksek oranda gerçekleşmiş olduğu belirtilmektedir. “Nihai faydalanıcıların proje konusuyla ilgili bilgi/farkındalık düzeyinde artış gerçekleşti” ve “Nihai faydalanıcıların mesleki gelişimlerine katkı sağlandı” ifadeleri ilgili projelerin tümünde “Tümüyle geçerli” veya “Kısmen geçerli” olmaları sebebiyle öne çıkmaktadır.

Grafik 6- Nihai faydalanıcıların farkındalık ve davranış düzeylerine ilişkin bireysel gelişimler

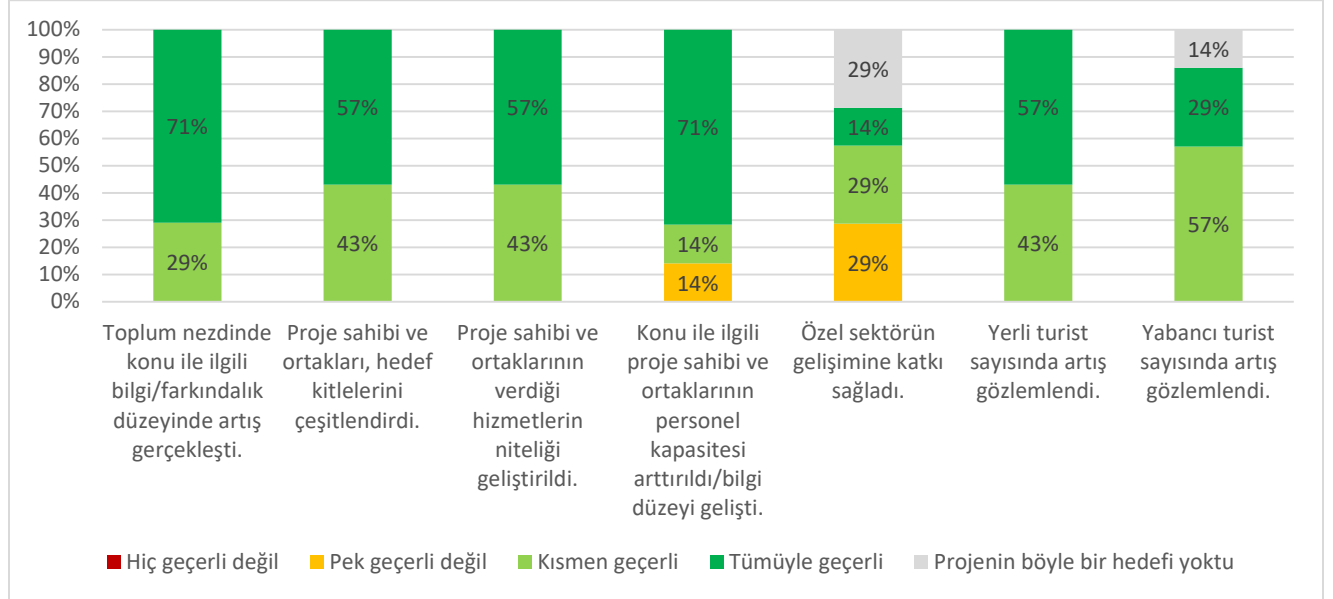

Grafik 7- Nihai faydalanıcılara yönelik diğer bireysel gelişimler (n:7)

Turizm, toplum ve proje paydaşları nezdinde gerçekleşen diğer gelişimlere bakıldığında da olumlu bir tablo görülmektedir. Kantitatif bulgulara paralel olarak kalitatif görüşmelerde de gerçekleştirilen projelerin, hem katılımcılar hem de proje sahipleri açısından öğretici olduğu belirtilmektedir.

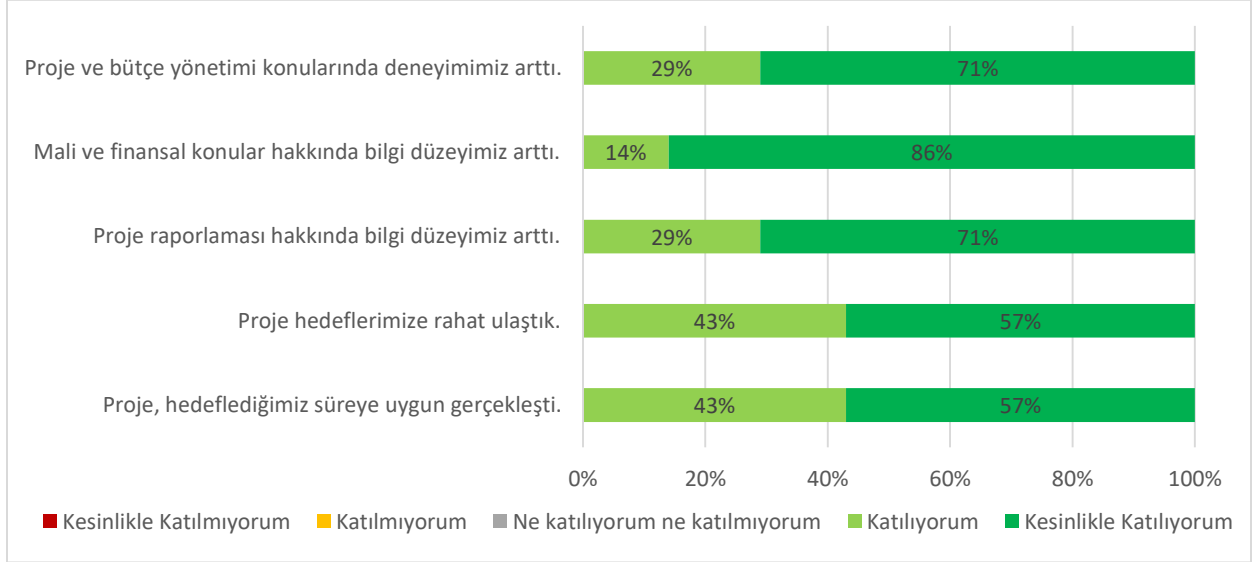
Grafik 8- Turizm, toplum ve proje paydaşları nezdinde diğer gelişimler (n:7)

Proje için İSTKA tarafından MDP kapsamında kaynak tahsis edilmeseydi proje kapsamındaki yatırım gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği sorulduğunda ise 7 kurumdan 3'ü aynı yatırımın **daha küçük ölçekte** gerçekleştirilebileceğini, 4'ü ise aynı yatırımın ertelenerek **daha sonraki bir zamanda** gerçekleştirilebileceğini düşünmektedir. Odak Grup tartışmalarında da katılımcılar gerek bütçe gerekse tanıtım/iş birlikleri açısından İSTKA desteğini vurgulamıştır. Bu noktada program yararlanıcı kurumların beyanları değerlendirildiğinde, Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programının program yararlanıcılarına gerçekleştirecekleri projelerin hem ertelenmeden, hem de çok daha kapsamlı ölçekte organize edilmesine fayda sağladığı bulgusu ortaya çıkmıştır.

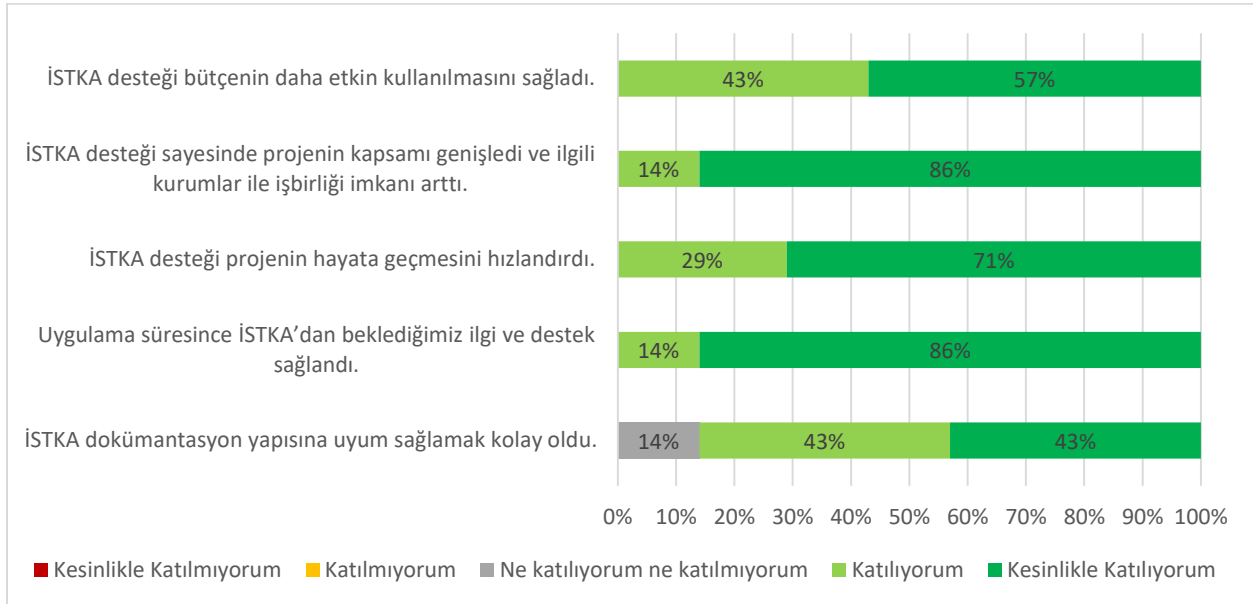
TMK programından yararlanan ve ankete katılan 7 kurumun 4'ü için aynı nihai faydalanıcı grubu kapsamında bu ilk İSTKA desteği değildir, bu kurumlardan ikisi bu proje ile daha önceki projelerini ilerletebilmişken 2'si daha önceki projelerinden tamamen farklı bir projeyi hayata geçirmiştir. Aynı kapsamda alınan desteklerin devam edebilmesi projelerin de devamlılığını sağlamıştır. 3 kurum ise aynı nihai yararlanıcı grup/grupların güçlendirilmesi için daha önce İstanbul Kalkınma Ajansı'ndan destek almamıştır. Dolayısıyla bu süreç kurumlar açısından başlangıçta acemilik sebebiyle prosedürler açısından zorlayıcı olsa da oldukça öğretici olmuş ve ilerideki projelerinin gerçekleşme süreçlerini kolaylaştırmıştır.

Grafik 9- İSTKA Mali Destek Programı uygulaması ve bütçe yönetimi sürecine ilişkin öz değerlendirmeler (n:7)

Öte yandan Değerlendirme Anketine katılan kurumların tamamı, ölçümlenen bilgi düzeyi artışı ifadelerinin tamamına katılmaktadır. Program süreci kurumlar açısından öğretici ve deneyim kazandırıcı olmuştur. Projelendirme süreçlerine uyum sağlanmasının ajansın proje sürecinde kurumlarla etkin iletişimde bulunması sayesinde mümkün olduğu düşünülmektedir.

Grafik 10- İSTKA Mali Destek Programı uygulaması ve bütçe yönetimi sürecine ilişkin İSTKA'ya yönelik değerlendirmeler (n:7)

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ

Destek Programları kapsamında “sürdürülebilirlik”, proje çıktı, sonuç veya faaliyetlerinin destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilmesi durumunu ifade eder. Bu kapsamda, finansal, çevresel, sosyokültürel etkenler ile risklerin mevcudiyeti ve destek uygulamalarını etkileme düzeyi dikkate alınmaktadır. Programın sürdürülebilirliğine dair analiz, kurumların gerçekleştirdiği proje faaliyetlerinin devamlılığı ve projelerin nihai faydalanıcılar üzerindeki yararlarının sürekliliği olmak üzere iki farklı eksende değerlendirilmiştir.

Proje Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği

2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı’na dahil olan kurumlarla gerçekleştirilen Program Değerlendirme ve Etki Analizi Anketinde sürdürülebilirlik konusuna yönelik sorulara da yer verilmiş, kurumlara bu kapsamda programı değerlendirilmeleri istenmiştir. Buna göre; 7 program yararlanıcısından 5’i proje faaliyetlerinin bir kısmının hala devam ettiğini belirtmişken 2 kurumun proje kapsamında faaliyetleri devam etmemektedir. Beykoz Belediyesi’nin faaliyetlerinin etmemesinin gerekçesi aynı amaca hizmet eden başka bir tesis/merkez vb. olması, personel yetersizliği ve talep yetersizliği iken; İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin projesinin sonlanmasının nedeni mülkiyet sorunları ve hatalı yer seçimidir.

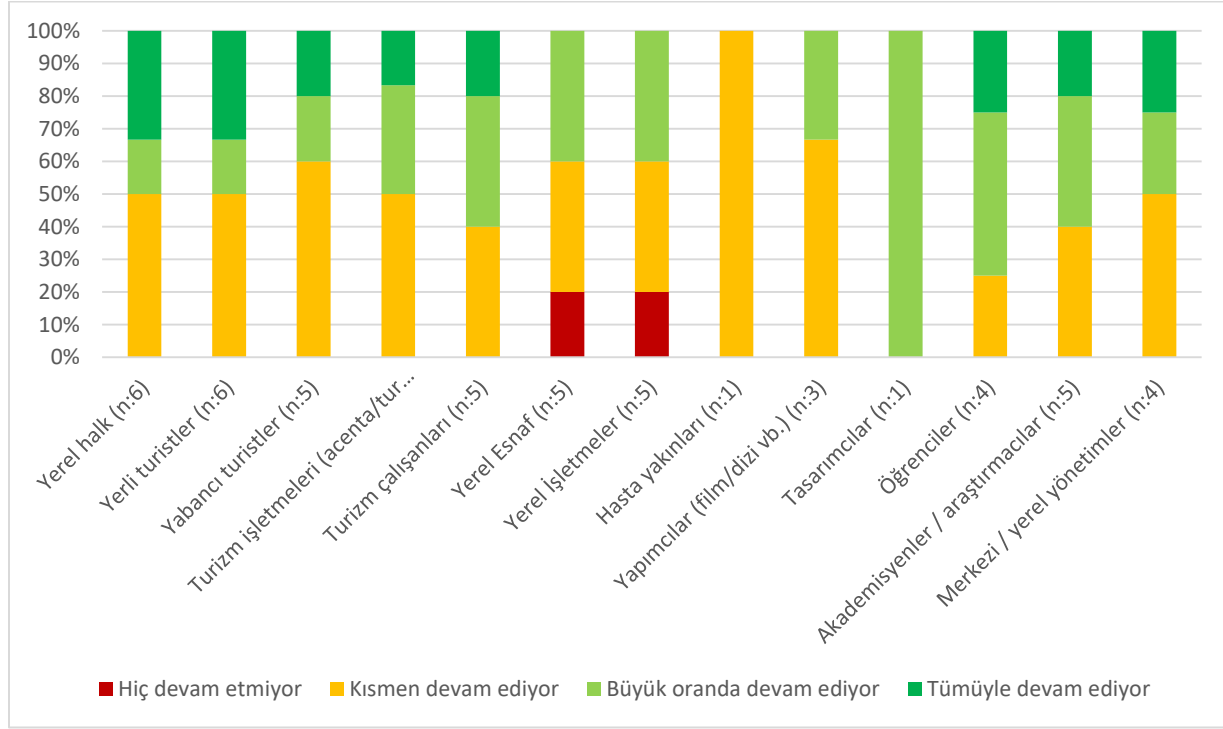
Yararlanıcı kurumların 5’i program kapsamında en az bir fiziki kullanım alanı geliştirmiştir. Bunlardan 2’si proje ofisi, 2’si ise müze/ sergi alanı kurduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte merkez, çevresel altyapı, gözlem kulesi, laboratuvar da kurulumu gerçekleştiren diğer fiziki kullanım alanlarındandır.

Proje temsilcilerinin belirttiklerine göre, projeler kapsamında oluşturulan toplam 8 fiziki alanın 3’ü şu anda kullanılmamakta; 2’si başka bir proje/amaç kapsamında, 3’ü ise bu proje kapsamı/amacı doğrultusunda kullanılmaya devam etmektedir.

Nihai Faydalanıcılar Nezdindeki Sürdürülebilirlik

2021 yılına gelindiğinde, kurumlara proje boyunca nihai faydalanıcılar için yaratılmaya çalışılan faydanın hâlen devam edip etmediği konusunda düşünceleri sorulduğunda ise; genel olarak bu faydanın kısmen devam ettiği görülmektedir. Öğrenciler ve akademisyenler üzerinde faydanın “büyük oranda veya tümüyle” devam etme durumu diğer faydalanıcılara oranla görece daha yüksek düzeydedir.

Grafik 11- Nihai Faydalanıcılar Üstünde Proje Etkisinin Devam Edip Etmeme Durumu

Ancak 7 kurumdan 3'ü Projenin nihai yararlanıcılar üzerindeki etkisini ölçmek için (izleme-değerlendirmeye yönelik) bir çalışma yürütmüştür. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar Memnuniyet anketleri, Odak grup toplantıları, Değerlendirme anketleri, Ön ve Son test, Ziyaretçi sayısı takibi olmak üzere çeşitli türlerdedir. Katılımcılar odak grup görüşmelerinde belirttikleri üzere direkt ziyaretçi sayısı veya broşür talepleri, basında yer alan haberler gibi göstergeler üzerinden gözlemledikleri haliyle projelerinin hedef kitlelerine başarılı bir şekilde ulaştığını düşünmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bölgesel kalkınma anlayışı, bölgede mevcut olan doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanılması yoluyla, yerel fırsatlardan en üst düzeyde yarar sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, yerel yönetimler, işletmeler, sivil toplum kuruluşları (STK), yerel istihdam büroları, sosyal taraflar, eğitim ve öğretim kurumları, yerel politikacılar ve finans çevreleri gibi aktörler bir arada çalışmaktadır.

Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA) da bir ülkenin belli bir coğrafi bölgesi içerisindeki özel ve kamusal tüm şirketler, yerel otoriteler ile STK'lar arasında iş birliği sağlayarak, o bölgenin ekonomik kalkınmasını hedeflerler ve yasal bir hükme dayanarak kurulurlar (Koçberber, 2006: 37). Ajansların görevi, sektörel ve genel kalkınma problemlerini belirlemek, bunların çözümüne yönelik olanakları ve çözümleri tespit ederek bu çözümleri geliştiren projeleri desteklemektir (Kayasü vd., 2003: 7). BKA'lar, bölgesel ve yerel yönetimlere, yatırım alanlarından işgücü yapısına, ulaşımdan altyapıya kadar çeşitli konularda bilgi sağlamakta; bölgenin pazarlanması ve imajının yenilenmesine katkı vermekte ve yeni yatırımların bölgeye getirilmesine öncülük etmektedir. Buna ek olarak, bölgelerin potansiyelini ve sorunlarını göz önüne alarak geliştirdikleri politikayla, bölgedeki ekonomiyi canlandırarak bölge halkının gelişmeye katılımını sağlar (Berber ve Çelepçi, 2005: 154).

Bu program kapsamında 2014 yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programının sonuçlarını değerlendirme çalışması ile hem yararlanıcı kurumlar hem de nihai faydalanıcılar üzerindeki etkileri Kalkınma Ajansları mali destek programlarını değerlendirmeye yönelik usul ve esaslar çerçevesinde analiz edilmiştir. Değerlendirme kapsamında performans göstergeleri hedefleri, yanı sıra desteklenen projelerin etki hedeflerini temel alınmıştır ve daha fazla iç görü ve veri toplamak adına yararlanıcı kurumlarla anketler ve odak grup toplantıları gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, çalışmanın geriye dönük olması ve proje izleme-değerlendirme çalışmalarının çıktı bazında olması nedeniyle; programın nihai faydalanıcılar üzerindeki etkilerine dair değerlendirmeler yararlanıcı kurumların beyanlarına dayanarak ortaya konmuştur.

Program desteklerinin, İstanbul'un marka kent haline getirilmesi ve uluslararası düzeyde tanıtılması konusunda kurumların özellikle tanıtım ve reklam faaliyetleri ile kapasitelerini & etki alanlarını geliştirmesi, yeni iş birlikleri oluşturmalarına aracı olması ve hedef kitlelerini genişletmeleri, turizm sektörüne kalifiye personel yetiştirilmesi gibi olumlu etkileri olmuştur. Etki Analizi anketi ve odak grup çalışma bulguları, proje kapsamında geliştirilen veya kurulan fiziki alanların sürdürülebilirliğinin sağlanmasıyla birlikte, oluşturulan materyallerin projenin yaratacağı faydanın sürdürülebilirliği açısından önemli bir unsur olduğunu ortaya koymuştur. Diğer bir deyişle; proje boyunca geliştirilen/kurulan fiziki

alanların ve proje kapsamında alınan ekipmanların kullanımına devam edilmesi, yaratılan faydanın devam etmesinde etkili sebepler olarak tespit edilmiştir. Bu alanların yönetiminde paydaşların etkin iletişim içinde bulunması ve özellikle yerel yönetimler nezdinde destek görmesi önemsenmektedir.

Programın olumlu etkilerinin yanı sıra, gelişim alanlarını saptamak adına kurumların yaşadığı sorunlar incelendiğinde genel olarak proje bütçesi ve süresi konusunda doğru öngörüler yapılamaması göze çarpmaktadır. Süreç içinde geliştirilen çözümler sayesinde projelerin çıktılarını ve sonuçların kalitesini etkilemeyen bu sorunlar, program faydalanıcısı kurumlar açısından zorlayıcı olmaları sebebiyle bir gelişim alanı olarak görülmektedir.

Destek programları aracılığıyla oluşan toplumsal faydanın ölçülebilmesi, yatırımın sosyal geri dönüşünün hesaplanabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bakış açısıyla, destek alan kurumlara belirlenen temel performans göstergelerini gerçekleştirebilmek amacıyla kurumların yenilikçi ve interaktif faaliyetlerle kitlesel ilgi çekme girişimlerinin önemli ve etkili olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, çalışma kapsamında elde edilen bulgular ajans desteklerinin projelerin hayata geçmesi açısından hem finansal açıdan hem de iş birlikleri kurmak konusunda önemli katkılar sağladığı ve kurumların hibe desteklerine ihtiyacı olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Görüşme yapılan tüm kurumlar ISTKA desteğinin projenin hayata geçmesini hızlandırdığını ve sayesinde projenin kapsamının genişleyip zamanında gerçekleşme imkânının arttığını belirtmiştir. Bu noktada program yararlanıcı kurumların beyanları değerlendirildiğinde, Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programının program yararlanıcılarına gerçekleştirecekleri projelerin hem ertelenmeden hem de çok daha kapsamlı ölçekte organize edilmesine fayda sağladığı bulgusu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte odak görüşmelerde kurumlardan bazıları, İstanbul turizmini geliştirmeye yönelik çeşitli farklı proje fikirlerinin olduğunu ifade etmiş ve bu projeleri hayata geçirmek için mali destek programlarının sürekliliğinin elzem olduğunu gibi kurumlar arasında kurulan iş birlikleri ve iletişimin de çok değerli olduğunu belirtmiştir.

EKLER

Ek 1. Program Performans Göstergeleri ve Etkililik Oranları

Yararlanıcı İşletme	Gösterge	Hedeflenen	Gerçekleşen	Etkililik Oranı	Ortalama Etkililik Oranı*
TMK003 - Çatalca Kaymakamlığı	Proje kapsamında oluşturulan web portalı sayısı	1	1	100%	100%
	Proje kapsamında oluşturulan yerel turist rehberi sayısı	10	10	100%	
	Proje kapsamında ev pansiyonculuğunda eğitim verilen kişi sayısı	53	53	100%	
	Proje kapsamında ev pansiyonculuğu konusunda verilen kurs saati sayısı	28	28	100%	
	Proje kapsamında oluşturulan turizm aktivite filmi sayısı	2	2	100%	
	Proje kapsamında katılım sağlanan turizm fuarı sayısı	1	1	100%	
TMK0012 - Beykoz Belediyesi	Proje kapsamında verilen eğitimlerden (beceri geliştirme-kapasite artırma, mesleki eğitim) faydalanan kişi sayısı	20	-	-	-
TMK0015 - Orman ve Su İşleri Bakanlığı I. Bölge Müdürlüğü	Bilgilendirme Levhaları	27	27	100%	100%
	İstanbul'un Kuşları kitabı yazımı	1	1	100%	
	İstanbul'un Kuşları kitabı basımı	5000	5000	100%	
	Web yazılımı	1	1	100%	
	Mobil yazılımı	1	1	100%	
	Seyir Terası (kuş gözlem kulesi) projesi	1	1	100%	
	Dürbün	50	50	100%	
	Tanıtım Materyalleri (Bez afiş, Kağıt afiş)	205	205	100%	
Seyir terası (kuş gözlem kulesi)	1	1	100%		
TMK0019 - İstanbul Modern Sanat Vakfı	Sergileme ziyaretçi sayısı	175.000	179.201	102%	288%
	Film gösterimleri katılımcı sayısı	2000	1665	83%	
	Söyleşiler katılımcı sayısı	1000	370	37%	
	Eğitim programları çocuk sayısı	180	111	62%	
	Proje web sitesi tekil tıklanma sayısı	3000	34.729	1158%	
TMK0022 - Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV)	Ulusal PR faaliyetleri kapsamında ulaşılan kişi sayısı		500.000	-	264%
	Uluslararası PR faaliyetleri kapsamında ulaşılan kişi		1.253.801	-	
	İstanbul Kongre Sektörü ile alakalı yabancı basın haber sayısı	20	63	315%	
	Medya Planı kapsamında digital matbu ulaşılan kişi	130.000	489.550	377%	
	E-mailing	25.000	25.000	100%	
	Proje kapsamında düzenlenen Brüksel Basın - Tanıtım Toplantısı ile görüşmelere başlanan kongrelerin		20.000	-	

	katılımcı sayıları toplamı				
	Sosyal Medya hesaplarında artan takipçi		2.355	-	
TMK0024 - İstanbul Anadolu Kuzey Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği	Proje kapsamında verilen eğitim sayısı	5	5	100%	99%
	Proje kapsamında verilen eğitimlerden faydalanan kişi sayısı	166	150	90%	
	Proje kapsamında geliştirilen yeni hizmet tekniği sayısı	5	5	100%	
	Proje kapsamında üretilen referans kaynak sayısı	1	1	100%	
	Proje kapsamında üretilen tescilli marka sayısı	1	1	100%	
	Proje kapsamında ortak kullanım için üretilen teknoloji odaklı platform sayısı	1	1	100%	
	Proje kapsamında istihdam edilecek kişi sayısı	15	15	100%	
TMK0026 - T. Turing ve Otomobil Kurumu	Proje kapsamında eğitim alan rehber sayısı	35	80	229%	186%
	Proje kapsamında rehber eğitimi teorik ders sayısı	48	52	108%	
	Proje kapsamında rehber eğitimi uygulamalı ders saati 8 gün x 8 saat	64	64	100%	
	Eğitim sonrası verilecek sertifika sayısı	35	73	209%	
	Yabancı Gazeteci ve Akademisyenlere Pilot Gezi Uygulaması (35 kişi - 8 gün)	35	35	100%	
	İnternet sitesi ziyaretçi sayısı	5000	6000	120%	
	Dağıtılan katalog ve afiş sayısı	5000	7000	140%	
	Basında çıkan haber sayısı	10	48	480%	
TMK0031 - Yüzyıllık Markalar Derneği	Web sitesinin ve aplikasyonun hayata geçmesini takiben 3 ay içinde şehrin yüzyıllık markaları özelinde İstanbul'un somut olmayan kültürel mirası tanıtımının, yapılacak web sitesi ile ulaşacağı kişi	225.000		-	-
	Web sitesinin ve aplikasyonun hayata geçmesini takiben 3 ay içinde şehrin yüzyıllık markaları özelinde İstanbul'un somut olmayan kültürel mirası tanıtımının, yapılacak almanak ve haritalarla ulaşacağı kişi sayısı	50.000		-	
	Web sitesinin ve aplikasyonun hayata geçmesini takiben 3 ay içinde şehrin yüzyıllık markaları özelinde İstanbul'un somut olmayan kültürel mirası tanıtımının yapılacak film ve mobil aplikasyon ile ulaşacağı kişi sayısı	5.000		-	
	Web sitesinin ve aplikasyonun lansmanını takiben basında (basılı ve sanal) görünürlük sağlayarak ulaşılan kişi sayısı	1.000.000		-	
	Dijital tanıtım da dahil olmak üzere entegre pazarlama iletişimi çalışmaları başladıktan sonra ilk 6 ay sonunda sosyal medyada ulaşılan kişi sayısı	10.000		-	
TMK0046 - İBB - Basın Yayın ve	Proje kapsamında verilen eğitimlerden (beceri geliştirme-kapasite artırma, mesleki eğitim) faydalanan kişi sayısı	50	500	1000%	1000%

Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı					
TMK0049 - Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi	Kazı Evi ve Ziyaretçi Merkezi	1	1	100%	112%
	Kültürel Miras eğitimlerinden faydalanan kişi sayısı	2500	2344	94%	
	Kültürel Miras eğitim süresi	5000	5100	102%	
	Kurulan ortaklık sayısı	1	1	100%	
	Projede istihdam edilen kişi	15	21	140%	
	Küçükyalı ArkeoPark alan yönetim planı	1	1	100%	
	İnternet sitesi	1	1	100%	
	Eğitim kitapçığı	2000	2000	100%	
	Konservasyonu tamamlanmış taşınabilir kültür varlığı	100	98	98%	
	Akademik Yayın	3	6	200%	
	Rehberler için Küçükyalı tanıtım broşürü	1000	1000	100%	
	10 Projenin Ortalama Etkililik Skoru				

Ek 2. Program Değerlendirme ve Etki Analizi Anket formu

Yöntem-CAWI Müşteri Listeli & Mailing Müşteri tarafından yapılacak.

YASAL BİLGİLENDİRME: ARAŞTIRMA PROJESİ AYDINLATMA ve RIZA METNİ

Bu anket çalışması, İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) tarafından desteklenen farklı mali destek programlarının, program sonrası değerlendirme çalışmasında kullanılmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu doğrultuda anketin kurumunuzun yürüttüğü İSTKA projesine dair sorulara cevap verebilecek kişi(ler) tarafından doldurulması ve tüm sorulara verilen cevapların gerçeği yansıtması, çalışmanın amacına ulaşabilmesi ve programın başarısının doğru değerlendirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

İSTKA bu araştırma faaliyeti kapsamında Ipsos Araştırma ve Danışmanlık Hizmetleri'ni (Ipsos) görevlendirmiştir. Ipsos araştırma kapsamında isim-soyad ve iletişim bilgisi talep etmeyecek, kişisel veriler elde etmeyecek, işlemeyecek ve saklamayacak, anket sorularına verilen cevapları sadece bu çalışmada kullanacaktır. Anket cevapları Ipsos'un yurt içindeki sistemlerine kaydedilecek, Ipsos kurum, kurum tipi, program gibi cevaplar da dahil olmak üzere tüm cevapları İSTKA'ya teslim edilecek, işlenmesini gerektiren sebepler ortadan kalktığına şilecektir.

Bu çalışma kapsamında kurum hakkında verilen bilgiler; kurum bazında raporlama aşamasında değerlendirilebileceği gibi, tüm yanıtların kümülatif olarak değerlendirilmesi de söz konusu olacaktır.

Çalışmaya yapacağınız katkı için şimdiden teşekkür ederiz.

Anket ile ilgili sorularınızı elif.pinar@ipsos.com üzerinden iletebilirsiniz.

Yukarıda yer alan kapsamda aydınlatıldığımı, tarafıma bilgi verildiğini kabul ediyorum.

- Araştırmaya katılmak istiyorum.

6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 11. Maddesinde sayılan haklarınızı kullanmak üzere bize iletişim@istka.org.tr adresinden yazılı olarak başvurabilirsiniz.

S1. Kurumunuzun Adı:**S3. Projenizin Adı:****S4. Faydalanıcısı olduğunuz İstanbul Kalkınma Ajansı programını/programlarını işaretleyebilir misiniz?**

2012 yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul - Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik	1
2014 yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul – Kamu Kurumlarına Yönelik	2
2014 yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul – İşletmelere Yönelik	3
2015 yılı Sağlık Turizm Merkezi İstanbul	4
2015 yılı Sağlık Turizm Merkezi İstanbul – İşletmelere Yönelik	5

S5. Projenizin hedef kitlesini kimler oluşturmaktadır? “Hedef kitleler” proje amacı düzeyinde projeden doğrudan olumlu etkilenmiş olan gruplar/kuruluşlardır. Lütfen uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.

Yerel halk	1
Yerli turistler	2
Yabancı turistler	3
Turizm işletmeleri (acenta/tur şirketleri/oteller/tesisler vb.)	4
Turizm çalışanları	5
Yerel Esnaf	6
Yerel İşletmeler	7
Sağlık kuruluşları (Hastaneler/klinikler/eczaneler vb.)	8
Hastalar	9
Hasta yakınları	10
Sağlık çalışanları	11
Yapımcılar (film/dizi vb.)	12
Tasarımcılar	13
Öğrenciler	14
Akademisyenler / araştırmacılar	15
Merkezi / yerel yönetimler	16
İş arayışında olan bireyler	17
Engelli bireyler	18
Diğer (lütfen belirtiniz....)	99

S6. Projenizin başlangıç aşamasında belirlediğiniz hedef kitlelere hedeflediğiniz ölçüde ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?

(Scripter: S5 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Hedefimize <u>tümüyle</u> ulaştığımızı düşünüyorum	Hedefimize <u>büyük oranda</u> ulaştığımızı düşünüyorum	Hedefimize <u>kısmen</u> ulaştığımızı düşünüyorum	Hedefimize <u>hiç</u> ulaşamadığımızı düşünüyorum
Yerel halk	4	3	2	1
Yerli turistler	4	3	2	1
Yabancı turistler	4	3	2	1
Turizm işletmeleri (acenta/tur şirketleri/oteller/tesisler vb.)	4	3	2	1
Turizm çalışanları	4	3	2	1
Yerel Esnaf	4	3	2	1
Yerel İşletmeler	4	3	2	1
Sağlık kuruluşları (Hastaneler/klinikler/eczaneler)	4	3	2	1

vb.)				
Hastalar	4	3	2	1
Hasta yakınları	4	3	2	1
Sağlık çalışanları	4	3	2	1
Yapımcılar (film/dizi vb.)	4	3	2	1
Tasarımcılar	4	3	2	1
Öğrenciler	4	3	2	1
Akademisyenler / araştırmacılar	4	3	2	1
Merkezi / yerel yönetimler	4	3	2	1
İş arayışında olan bireyler	4	3	2	1
Engelli bireyler	4	3	2	1
Diğer (lütfen belirtiniz....)	4	3	2	1

S7. Projenizin nihai faydalanıcıları kimler olmuştur? “Nihai faydalanıcılar” toplum veya genel sektör düzeyinde uzun vadede projeden faydalanacak olan kişilerdir. Lütfen uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.

Yerel halk	1
Yerli turistler	2
Yabancı turistler	3
Turizm işletmeleri (acenta/tur şirketleri/oteller/tesisler vb.)	4
Turizm çalışanları	5
Yerel Esnaf	6
Yerel İşletmeler	7
Sağlık kuruluşları (Hastaneler/klinikler/eczaneler vb.)	8
Hastalar	9
Hasta yakınları	10
Sağlık çalışanları	11
Yapımcılar (film/dizi vb.)	12
Tasarımcılar	13
Öğrenciler	14
Akademisyenler / araştırmacılar	15
Merkezi / yerel yönetimler	16
İş arayışında olan bireyler	17
Engelli bireyler	18
Diğer (lütfen belirtiniz....)	99

S8. Projenizin başlangıç aşamasında belirlediğiniz nihai faydalanıcılara hedeflediğiniz ölçüde ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?

(Scripter: S7 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Hedefimize <u>tümüyle</u> ulaştığımızı düşünüyorum	Hedefimize <u>büyük oranda</u> ulaştığımızı düşünüyorum	Hedefimize <u>kısmen</u> ulaştığımızı düşünüyorum	Hedefimize <u>hiç</u> ulaşamadığımızı düşünüyorum
Yerel halk	4	3	2	1
Yerli turistler	4	3	2	1
Yabancı turistler	4	3	2	1
Turizm işletmeleri (acenta/tur şirketleri/oteller/tesisler vb.)	4	3	2	1
Turizm çalışanları	4	3	2	1
Yerel Esnaf	4	3	2	1
Yerel İşletmeler	4	3	2	1
Sağlık kuruluşları (Hastaneler/klinikler/eczaneler vb.)	4	3	2	1

Hastalar	4	3	2	1
Hasta yakınları	4	3	2	1
Sağlık çalışanları	4	3	2	1
Yapımcılar (film/dizi vb.)	4	3	2	1
Tasarımcılar	4	3	2	1
Öğrenciler	4	3	2	1
Akademisyenler / araştırmacılar	4	3	2	1
Merkezi / yerel yönetimler	4	3	2	1
İş arayışında olan bireyler	4	3	2	1
Engelli bireyler	4	3	2	1
Diğer (lütfen belirtiniz....)	4	3	2	1

S9. Proje faaliyetleriniz devam ediyor mu?

Faaliyetlerin bir kısmı devam ediyor.	5 (Scripter: S10 sorusuna sor ve sonra S12'ye devam et)
Faaliyetlerin tümü devam ediyor.	4 (Scripter: S10 sorusuna sor ve sonra S12'ye devam et)
Proje faaliyetleri devam etmiyor.	3 (Scripter: S11 sorusuna git)

S10. Hangi faaliyetlerinizin ne şekilde devam ettiğini açıklayınız (örneğin; kurulan proje ofisi faaliyetlerine devam etmektedir, kurulan çağrı merkezi faaliyetlerine devam etmektedir, personel eğitimleri devam etmektedir vb).

S11. Proje faaliyetlerinizin neden devam etmiyor? Lütfen uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.

Aynı amaca hizmet eden başka bir tesis, merkez vb. var	1
Eksik yatırım	2
Finansman problemleri	3
Hatalı yer seçimi	4
İzin, ruhsat vs. sorunları	5
Lisans alma sorunları	6
Mülkiyet sorunları	7
Personel yetersizliği	8
Proje yürütücüsü kurumun sahiplenmemesi	9
Talep yetersizliği	10
Diğer (lütfen belirtiniz....)	11

S12. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki kullanım alanı var mı? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

Merkez (Tanıtım/Ziyaretçi/Çağrı Merkezi, Saç Ekim Merkezi vb.)	1
Hastane/Klinik	2
Tesis	3
Müze/Sergi Alanı	4
Çevresel Altyapı (Seyir Terası, Parkur vb.)	5
Gözlem Kulesi	6
Laboratuvar	7
Proje Ofisi	8
Proje kapsamında kurulan fiziki kullanım alanı yok.	88 (Scripter: S20 sorusuna git)
Diğer (Lütfen Belirtiniz.....)	99

S13. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki kullanım alan(lar)ının proje sonrasındaki durumunu aşağıdakilerden hangisi en iyi açıklar?

(Scripter: S12 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Bu proje	Başka bir	Kullanılmıyor
--	----------	-----------	---------------

	<u>kapsamı/amacı doğrultusunda kullanılmaya devam ediyor</u>	<u>proje/amaç kapsamında kullanılmaya devam ediyor</u>	
Merkez (Tanıtım/Ziyaretçi/Çağrı Merkezi, Saç Ekim Merkezi vb.)	3	2	1
Hastane/Klinik	3	2	1
Tesis	3	2	1
Müze/Sergi Alanı	3	2	1
Çevresel Altyapı (Seyir Terası, Parkur vb.)	3	2	1
Gözlem Kulesi	3	2	1
Laboratuvar	3	2	1
Diğer (Lütfen Belirtiniz.....)	3	2	1

(Scripter: S13 sorusunda 1 "Kullanılmıyor" seçilen ifadelerin hepsi için ayrı ayrı sor)

S14. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan (Scripter: S13 için seçilen ifadeyi getir) fiziki kullanım alanının kullanılmadığını belirttiniz. Nedenlerini açıklayabilir misiniz?

.....

S15. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki kullanım alanlarını siz mi yönetiyorsunuz?

(Scripter: S12 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Evet	Hayır, projenin başlangıcından bu yana bu alan başkası tarafından yönetiliyor	Hayır, proje tamamlandıktan sonra bu alanın yönetimi başkasına devrettik.
Merkez	1	2	3
Merkez (Tanıtım/Ziyaretçi/Çağrı Merkezi, Saç Ekim Merkezi vb.)	1	2	3
Hastane/Klinik	1	2	3
Tesis	1	2	3
Müze/Sergi Alanı	1	2	3
Çevresel Altyapı (Seyir Terası, Parkur vb.)	1	2	3
Gözlem Kulesi	1	2	3
Diğer (Lütfen Belirtiniz.....)	1	2	3

(Scripter: S15 sorusunda Kod 2 seçilen her ifade için sor)

S15_1 Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki alanın projenin başlangıcından bu yana başkası tarafından yönetildiğini belirttiniz. Lütfen aşağıdaki boşluğa bu alanın kim tarafından yönetildiğini yazar mısınız? (Örneğin, ortak/iştirakçi/farklı bir kurum vb.)

.....

(Scripter: S15 sorusunda Kod 3 seçilen her ifade için sor)

S15_2 Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki alanın yönetimini projenin tamamlanmasından sonra başkasına devrettiğinizi belirttiniz. Lütfen aşağıdaki boşluğa bu alanın kim tarafından yönetildiğini yazar mısınız? (Örneğin, ortak/iştirakçi/farklı bir kurum vb.)

.....

S16. Proje hedefleri doğrultusunda geliştirilen/kurulan fiziki kullanım alanlarından hangileri ne ölçüde kullanılıyor?

(Scripter: S12 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Bu alanlar çok etkin bir şekilde kullanılıyor	Bu alanlar oldukça etkin bir şekilde	Bu alanlar kısmen etkin bir şekilde	Bu alanlar hiç etkin bir şekilde kullanılmıyor

		kullanılıyor	kullanılıyor	
Merkez	4	3	2	1
Merkez (Tanıtım/Ziyaretçi/Çağrı Merkezi, Saç Ekim Merkezi vb.)	4	3	2	1
Hastane/Klinik	4	3	2	1
Tesis	4	3	2	1
Müze/Sergi Alanı	4	3	2	1
Çevresel Altyapı (Seyir Terası, Parkur vb.)	4	3	2	1
Gözlem Kulesi	4	3	2	1
Diğer (Lütfen Belirtiniz)	4	3	2	1

S17. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki kullanım alanların proje sonrasındaki durumunu aşağıdaki ifadelerden hangisi en iyi açıklar?

(Scripter: S12 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Kapasitesi genişledi	Kapasitesi daraldı	Kapasitesinde değişim olmadı
Merkez	1	2	3
Merkez (Tanıtım/Ziyaretçi/Çağrı Merkezi, Saç Ekim Merkezi vb.)	1	2	3
Hastane/Klinik	1	2	3
Tesis	1	2	3
Müze/Sergi Alanı	1	2	3
Çevresel Altyapı (Seyir Terası, Parkur vb.)	1	2	3
Gözlem Kulesi	1	2	3
Diğer (Lütfen Belirtiniz.....)	1	2	3

S18. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki kullanım alanların proje sonrasındaki durumunu aşağıdaki ifadelerden hangisi en iyi açıklar?

(Scripter: S12 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Bu alan proje sonrasında <u>daha aktif</u> olarak kullanılmaya başlandı	Bu alan proje sonrasında <u>daha az</u> kullanılmaya başlandı	Herhangi bir değişim gerçekleşmedi
Merkez	1	2	3
Merkez (Tanıtım/Ziyaretçi/Çağrı Merkezi, Saç Ekim Merkezi vb.)	1	2	3
Hastane/Klinik	1	2	3
Tesis	1	2	3
Müze/Sergi Alanı	1	2	3
Çevresel Altyapı (Seyir Terası, Parkur vb.)	1	2	3
Gözlem Kulesi	1	2	3
Diğer (Lütfen Belirtiniz.....)	1	2	3

S19. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki kullanım alanlarının proje sonrasındaki durumunu aşağıdaki ifadelerden hangisi en iyi açıklar?

(Scripter: S12 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Proje sonrasında yararlanıcı sayısı <u>arttı</u>	Proje sonrasında yararlanıcı sayısı <u>azaldı</u>	Yararlanıcı sayısı değişmedi
Merkez	1	2	3
Merkez (Tanıtım/Ziyaretçi/Çağrı Merkezi, Saç Ekim Merkezi vb.)	1	2	3
Hastane/Klinik	1	2	3
Tesis	1	2	3
Müze/Sergi Alanı	1	2	3
Çevresel Altyapı (Seyir Terası,	1	2	3

Parkur vb.)			
Gözlem Kulesi	1	2	3
Diğer (Lütfen Belirtiniz.....)	1	2	3

S20. Sizce, proje boyunca nihai faydalanıcılar için yaratılmaya çalışılan fayda hâlen devam ediyor mu? Nedenleri ile açıklayınız.

(Scripter: S7 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Tümüyle devam ediyor	Büyük oranda devam ediyor	Kısmen devam ediyor	Hiç devam etmiyor
Yerel halk	4	3	2	1
Yerli turistler	4	3	2	1
Yabancı turistler	4	3	2	1
Turizm işletmeleri (acenta/tur şirketleri/oteller/tesisler vb.)	4	3	2	1
Turizm çalışanları	4	3	2	1
Yerel Esnaf	4	3	2	1
Yerel İşletmeler	4	3	2	1
Sağlık kuruluşları (Hastaneler/klinikler/eczaneler vb.)	4	3	2	1
Hastalar	4	3	2	1
Hasta yakınları	4	3	2	1
Sağlık çalışanları	4	3	2	1
Yapımcılar (film/dizi vb.)	4	3	2	1
Tasarımcılar	4	3	2	1
Öğrenciler	4	3	2	1
Akademisyenler / araştırmacılar	4	3	2	1
Merkezi / yerel yönetimler	4	3	2	1
İş arayışında olan bireyler	4	3	2	1
Engelli bireyler	4	3	2	1
Diğer (lütfen belirtiniz....)	4	3	2	1

(Scripter: S20 sorusunda 1 "Hiç devam etmiyor" seçilen ifadelerin hepsi için ayrı ayrı sor)

S21. (Scripter: S20 için seçilen ifadeyi getir) nihai faydalanıcısı için yaratılmaya çalışılan faydanın devam etmediğini belirttiniz. Nedenlerini açıklayabilir misiniz?

S22. Proje faaliyetlerini gerçekleştirmek ve proje hedeflerine ulaşmak için öngördüğünüz bütçe yeterli miydi?

Evet, yeterliydi.	1 (Scripter:-S29 sorusuna git)
Hayır, yetersizdi.	2 (Scripter: DEVAM ET)

S23. Ek bütçe yaratmanız gerektiyse, aşağıdaki ifadelerden hangisi/hangileri sizin durumunuzu en iyi şekilde açıklamaktadır? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

Scripter Not: Kod 3 seçilirse Kod 1 ve 2 seçilemez.

Ek bütçe ihtiyacımızı kendi bütçemizden karşıladık. (Scripter: S26 sorusuna git)	1
Ek bütçe ihtiyacımızı başka bir kurumdan sağladık. (Scripter: S25 sorusuna git)	2
Ek bütçe yaratmadık/yaratamadık. (Scripter: S29 sorusuna git)	3

(Scripter: S23 sorusuna Kod 2 seçenlere sor)

S25. Ek bütçe ihtiyacınızı hangi kurum aracılığıyla karşıladınız?

S26. Ne kadarlık bir ek bütçe yarattığınızı belirtir misiniz? Vereceğiniz cevaplar sadece bu çalışma için kullanılacaktır.

Scripter: Cevaplar sadece numerik olabilir.

S27. Ek bütçe yaratma sürecinde ne ölçüde zorlandığınızı belirtir misiniz?

Ek bütçe yaratma süreci bizim için <u>çok zor</u> bir süreç oldu.	4
Ek bütçe yaratma süreci bizim için <u>oldukça zor</u> süreç oldu.	3
Ek bütçe yaratma süreci bizim için <u>kısmen zor</u> bir süreç oldu.	2
Ek bütçe yaratma süreci bizim için <u>hiç zor</u> bir süreç <u>olmadı</u> .	1

S28. Ek bütçe yaratma sürecinin kurumunuz üzerinde nasıl bir etkisi oldu?

Ek bütçe yaratma süreci bizi kurum olarak <u>çok güçlendirdi</u> .	4
Ek bütçe yaratma süreci bizi kurum olarak <u>oldukça güçlendirdi</u> .	3
Ek bütçe yaratma süreci bizi kurum olarak <u>kısmen güçlendirdi</u> .	2
Ek bütçe yaratma süreci bizi kurum olarak <u>hiç güçlendirmedi</u> .	1

S29. Proje için İSTKA tarafından MDP kapsamında kaynak tahsis edilmeseydi proje kapsamındaki yatırım gerçekleştirilebilir miydi? Lütfen uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.

Scripter Not: Kod 1 seçilirse Kod 1, 2 ve 3 seçilemez.

Aynı şekilde (aynı zamanda, aynı büyüklükte, aynı yerde) gerçekleştirilirdi.	1
Aynı yatırım <u>daha küçük ölçekte</u> gerçekleştirilebilirdi	2
Aynı yatırım <u>daha sonraki bir zamanda</u> gerçekleştirilebilirdi, ertelenilirdi.	3
Farklı bir yerde gerçekleştirilirdi.	4

S30. Kuruluşunuz, aynı nihai yararlanıcı grup/grupların güçlendirilmesi için daha önce İstanbul Kalkınma Ajansı'ndan destek aldı mı?

Evet	1 (Scripter: DEVAM ET)
Hayır	2 (Scripter: S33 sorusuna git)

S31. İSTKA'dan daha önce aldığınız destekleri sıralayınız.

S32. Daha önce aldığınız destek ile ilgili sizin için uygun olan durumu işaretleyiniz.

Bu proje daha önceki projemizi ilerletebilmiştir.	1
Bu proje daha önceki projemizi tamamlamıştır.	2
Bu proje daha öncekinden tamamen farklı bir projeydi.	3
Diğer (Lütfen Belirtin.....)	99

S33. Proje ortaklarınız/iştirakleriniz varsa, ortaklarınızın projeye ne ölçüde katkısı olduğunu belirtiniz.

Katkı istenen/beklenen düzeyde gerçekleşti.	1
Katkı beklenenin üstünde oldu.	2
Katkı beklenenin altında oldu.	3
Katkı <u>olmadı</u> .	4
Proje ortağım/iştirakim ortağı <u>olmadı</u> .	5

S34. İSTKA desteği süresince yeni proje/kurum iş birliği gerçekleştirildi mi?

Evet	1 (Scripter: DEVAM ET)
------	------------------------

Hayır	2 (Scripter: S36_1 sorusuna git)
-------	----------------------------------

S35. Proje süresince kurulan iş birliklerinin katkısı ne boyutta gerçekleşti? Lütfen uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.

Ürün/hizmet vs. gibi proje çıktılarımızı ulaştırdığımız faydalanıcı sayısını artırdı.	1
Proje kapsamında kurulan fiziki alanların kullanıcı sayısını artırdı.	2
Proje kapsamında kurulan fiziki alanların proje döneminden sonra devamlılığına imkân sağladı.	3
Kurumlar arası öğrenme ve deneyim paylaşımı gerçekleşti.	4
Kurumlar arası aynı destek imkânları yaratıldı.	5
Diğer (Lütfen Belirtin)	6

S36. Proje döneminde kurulan iş birlikleri proje sonrasında da devam etti mi?

Evet	1
Hayır	2

(Scripter: Kod 3 seçilirse Kod 1 veya 2 seçilemez.)

S36_1. Proje sonunda başvuru sırasında öngöremediğiniz sonuçlar oldu mu? Lütfen uygun olanların tümünü seçiniz.

Evet, olumlu sonuçlar oldu.	1
Evet, olumsuz sonuçlar oldu.	2
Hayır, öngörülemeyen sonuçlar olmadı.	3

(Scripter: S36_1 sorusunda Kod 1 seçeneklere sor)

S36_2. Proje başvurusu sırasında öngöremediğiniz olumlu sonuçlar olduğunu belirttiniz. Lütfen bu olumlu sonuçları açıklayabilir misiniz?

(Scripter: S36_1 sorusunda Kod 2 seçeneklere sor)

S36_3. Proje başvurusu sırasında öngöremediğiniz olumsuz sonuçlar olduğunu belirttiniz. Lütfen bu olumsuz sonuçları açıklayabilir misiniz?

S37. Projenin nihai yararlanıcılar üzerindeki etkisini ölçmek için (izleme-değerlendirmeye yönelik) herhangi bir çalışma yürütüldü mü?

Evet	1 (Scripter: DEVAM ET)
Hayır	2 (Scripter: S39 sorusuna git)

S38. Proje izleme-değerlendirmesine yönelik aşağıdakilerden hangi (ler)ini uyguladınız? Lütfen uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.

Memnuniyet anketleri	1
Odak grup toplantıları	2
Değerlendirme anketleri	3
Ön ve son testler	4
Sosyal yetkinlik ve davranış değişikliği ölçekleri	5
Diğer (Lütfen Belirtin)	6

S39. Nihai faydalanıcılarınızın takibini yapıyor musunuz?

(Scripter: S7 sorusunda seçilen her ifade için sor)

	Evet	Hayır
Yerel halk	1	2

Yerli turistler	1	2
Yabancı turistler	1	2
Turizm işletmeleri (acenta/tur şirketleri/oteller/tesisler vb.)	1	2
Turizm çalışanları	1	2
Yerel Esnaf	1	2
Yerel İşletmeler	1	2
Sağlık kuruluşları (Hastaneler/klinikler/eczaneler vb.)	1	2
Hastalar	1	2
Hasta yakınları	1	2
Sağlık çalışanları	1	2
Yapımcılar (film/dizi vb.)	1	2
Tasarımcılar	1	2
Öğrenciler	1	2
Akademisyenler / araştırmacılar	1	2
Merkezi / yerel yönetimler	1	2
İş arayışında olan bireyler	1	2
Engelli bireyler	1	2
Diğer (lütfen belirtiniz....)	1	2

(Scripter: S39 sorusunda 2 "Hayır" seçilen ifadelerin hepsi için ayrı ayrı sor)

S40. (Scripter: S39 için seçilen ifadeyi getir) nihai faydalanıcısı için bir takip yapmadığınızı belirttiniz. Nedenlerini açıklayabilir misiniz? Lütfen uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.

Bu kitleye ulaşmakta zorlanıyorum	1
Takip çalışması yapmak maliyetli	2
Takip çalışması yapmak gibi bir hedefimiz yoktu	3
Diğer (Lütfen belirtiniz....)	99

S41. Proje süresince herhangi bir sorunla (finansal, idari, sosyo-kültürel) karşılaştınız mı?

Hayır	1
Evet (Lütfen açıklayınız.....)	2

S42. Projenizin dolaylı etkilerini düşündüğünüzde aşağıdaki ifadelerin sizin için ne ölçüde geçerli olduğunu işaretler misiniz?

	Tümüyle geçerli	Kısmen geçerli	Pek geçerli değil	Hiç geçerli değil	Projenin böyle bir hedefi yoktu
Nihai faydalanıcıların proje konusu ile ilgili bilgi/farkındalık düzeyinde artış gerçekleşti.	4	3	2	1	99
Toplum nezdinde konu ile ilgili bilgi/farkındalık düzeyinde artış gerçekleşti.	4	3	2	1	99
Nihai faydalanıcıların davranışlarında olumlu değişim gerçekleşti.	4	3	2	1	99
Nihai faydalanıcıların kişisel gelişimlerine katkı sağlandı.	4	3	2	1	99
Nihai faydalanıcıların mesleki gelişimlerine katkı sağlandı.	4	3	2	1	99
Nihai faydalanıcıların sağlık durumlarında iyileşme yaşandı.	4	3	2	1	99
Nihai faydalanıcıların sosyal ve kültürel hayata sosyal ve kültürel hayata katılımı arttı.	4	3	2	1	99
Nihai faydalanıcıların istihdam edilebilirlikleri artırıldı.	4	3	2	1	99
Nihai faydalanıcıların kamusal hizmetlere erişimi	4	3	2	1	99

artırıldı.					
Nihai faydalanıcılara sorumlu vatandaşlık ve gönüllülük ruhu kazandırıldı.	4	3	2	1	99
Proje sahibi ve ortakları, hedef kitlelerini çeşitlendirdi.	4	3	2	1	99
Proje sahibi ve ortaklarının verdiği hizmetlerin niteliği geliştirildi.	4	3	2	1	99
Konu ile ilgili proje sahibi ve ortaklarının personel kapasitesi artırıldı/bilgi düzeyi gelişti.	4	3	2	1	99
Özel sektörün gelişimine katkı sağladı.	4	3	2	1	99
Yerli turist sayısında artış gözlemlendi.	4	3	2	1	99
Yabancı turist sayısında artış gözlemlendi.	4	3	2	1	99

S43. Ekleme istediğiniz diğer dolaylı etkileri paylaşınız.

.....

S44. İSTKA Mali Destek Programı uygulaması ve bütçe yönetimi süreci ile ilgili aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Proje ve bütçe yönetimi konularında deneyimimiz arttı.	5	4	3	2	1
Mali ve finansal konular hakkında bilgi düzeyimiz arttı.	5	4	3	2	1
Proje raporlaması hakkında bilgi düzeyimiz arttı.	5	4	3	2	1
Proje hedeflerimize rahat ulaştık.	5	4	3	2	1
Proje, hedeflediğimiz süreye uygun gerçekleşti.	5	4	3	2	1
İSTKA dokümantasyon yapısına uyum sağlamak kolay oldu.	5	4	3	2	1
Uygulama süresince İSTKA'dan beklediğimiz ilgi ve destek sağlandı.	5	4	3	2	1
İSTKA desteği projenin hayata geçmesini hızlandırdı.	5	4	3	2	1
İSTKA desteği sayesinde projenin kapsamı genişledi ve ilgili kurumlar ile işbirliği imkanı arttı.	5	4	3	2	1
İSTKA desteği bütçenin daha etkin kullanılmasını sağladı.	5	4	3	2	1

S45. Ekleme istediğiniz diğer hususlar varsa belirtiniz.

.....

Ek 3. 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı Odak Grup Akışı

GİRİŞ

1-2 dakika

- Teşekkür, sağlık dilekleri
- Toplantımız yaklaşık olarak 2 saat sürecek
- Ipsos'un bağımsız bir araştırma şirketi olduğu ile ilgili bilgilendirme
- Ses ve görüntü kaydı alındığı ve kayıtların izlenebileceği ile ilgili bilgilendirme

Toplantı konusunun ve kapsamının paylaşılması *Moderatör not: ilgili toplantı konusunu belirt:*

- *Bildiğiniz üzere İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) tarafından desteklenen farklı mali destek programları ve bu kapsamda geliştirilen çeşitli projeler oldu. Bugün de bu programların temsilcileri olarak siz değerli katılımcılarla "Doğa Turizmi-Sürdürülebilirlik / Kültür Turizmi / Sağlık Turizmi" konulu projelerle ilgili bir odak grup tartışması yürüteceğiz.*
- Katılımcıların bilgi ve görüşleri konusunda gizlilik
- Yanlış ve doğru cevap olmadığı, önemli olanın fikrin belirtilmesi olduğu
 - Vereceğiniz her türlü görüş bizim için çok önemli. Lütfen aklınızdan geçen her şeyi benimle paylaşın.
 - Olumlu, olumsuz düşünceleriniz ve değerlendirmelerinizi tüm açıklığı ile paylaşın, söz konusu iş birliklerinin daha verimli bir hale getirilmesi için görüşleriniz çok önemli.
- Moderatörün kendisini tanıtması

TANIŞMA

5 dakika

Bugün burada olduğunuz ve bu çalışmaya vakit ayırdığınız için tekrar teşekkürler.

- Öncelikle tüm katılımcıların birbiri hakkında daha iyi bilgi sahibi olması için kurumunuzu ve sizin buradaki çalışmalarınızı daha iyi tanımak isteriz. Kurumunuzdan ve burada neler yaptığınızdan kısaca bahsedebilir misiniz?

Moderatör not: Katılımcılar tanışma turunda bahsetmezlerse sor:

- Gerçekleştirilen çalışmalar
- Katılımcının kurumdaki görev ve sorumlulukları?
- Son dönemde gerçekleştirilen projeler, faydalanılan destek programları?
- Şimdi de bugün burada bir araya gelmemize sebep olan projenizden bahsedelim istiyorum. İSTKA desteğiyle gerçekleşmiş söz konusu projeniz hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

Moderatör not: Proje isimlerini say

BAŞVURU SÜRECİ

Peki şimdi İstanbul Kalkınma Ajansı'nı (İSTKA) ile gerçekleştirdiğiniz projenin **başvuru aşaması** hakkında konuşalım istiyorum.

- İSTKA ile yolunuzun nasıl kesiştiğini anlatır mısınız?
 - Projeniz öncesinde İSTKA'yı duymuş muydunuz? Ne gibi çalışmalar yaptığını biliyor muydunuz?
- Bu projeniz için hangi İSTKA destek programından faydalandınız?
- Bu proje öncesinde İSTKA'nın başka mali destek programlarından faydalanmış mıydınız? Hangileri?
- Bu projeniz kapsamında faydalandığınız destek programından nasıl haberdar oldunuz? Nereden

duydunuz?

- Sizce programdan faydalanması mümkün olan herkes haberdar oldu mu?
- Neden bu programa başvurmaya karar verdiniz?
- Başvuru sürecini nasıl değerlendirirsiniz?
 - Olumlu yanları? Neler? Neden?
 - Olumsuz yanları? Neler? Neden?
 - Sizce bu sorunlar nasıl çözülebilir?
 - Kolay/zor?
 - Zor yanları neler? Neden zor?
- Başvuru sürecinde ne/neler olsa daha iyi olurdu?

PROJE SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Peki şimdi projenizi biraz daha detaylı konuşalım.

- Projenizi biraz anlatır mısınız?
 - Projeniz ne kadar sürdü?
 - Sizce katıldığınız programın süresi bu projeyi tamamlamak için yeterli miydi? Neden?
- Projenizin başlangıcında kendiniz için belirlediğiniz hedef kitleler kimlerdi? (*Moderatör: Açık olmaz ise "Hedef kitleler" proje amacı düzeyinde projeden doğrudan olumlu etkilenmiş olan gruplar/kuruluşlardır.*)
 - Bu hedef kitlelere ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?
 - Evet ise, ne ölçüde ulaştınız? Nasıl?
 - Hayır ise, neden ulaşamadınız?
 - Bu hedef kitlelere ulaşmakta zorluk yaşadınız mı? Ne gibi zorluklar yaşadınız?
 - Bu zorluklar nasıl çözülebilirdi?
 - İSTKA'nın bu zorlukları çözmek konusunda bir etkisi oldu mu? Nasıl bir etkisi oldu?
- Peki, projeniz ile ulaşmayı hedeflediğiniz nihai faydalanıcılar kimlerdi? (*Moderatör: Açık olmaz ise "Nihai faydalanıcılar" toplum veya genel sektör düzeyinde uzun vadede projeden faydalanacak olan kişilerdir.*)
 - Nihai faydalanıcılarınız projenizin hedef kitlelerinden farklı mıydı?
 - Sizce bu proje ile nihai faydalanıcılar için oluşturulmak istenen faydalar oluşturulabildi mi?
 - Evet ise, ne ölçüde fayda sağladığınızı düşünüyorsunuz?
 - Sizce bu fayda devam edecek mi?
 - Hayır ise, neden?
 - Ne gibi zorluklar yaşadınız?
 - Bu zorluklar nasıl çözülebilir?
 - İSTKA'nın bu zorlukları çözmek konusunda nasıl bir etkisi oldu?
- Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki alanlarınız var mıydı?
 - Bu alanlar etkin bir şekilde kullanıldı mı / kullanılıyor mu?
 - Bu fiziki alanlar proje sonrasında da kullanılmaya devam etti mi?
 - Evet ise, proje kapsamındaki amacıyla mı kullanılıyor mu?

- Hayır ise, neden kullanılmıyor?
- Bu alanları siz mi yönettiniz / yönetiyorsunuz?
 - Başkası yönettiyse / yönetiyor ise kim? Neden?
- Bu fiziki alanların yararlanıcılara ne gibi faydalar sağladı?
 - Yararlanıcılar tarafından hala kullanılıyor mu? Daha mı çok? Daha mı az?
- Bu program sayesinde yeni iş birlikleri / ortaklıklar geliştirdiniz mi?
 - Kimler? Hala devam ediyor mu?
 - Bu iş birliklerini nasıl değerlendirirsiniz?
- Proje faaliyetleriniz devam ediyor mu?
 - Evet ise, hangi faaliyetleriniz devam ediyor? Nasıl?
 - Hayır ise, proje faaliyetleriniz neden devam etmiyor?

TOPLANTI TEMASINA GÖRE PROJE SÜREÇLERİ DEĞERLENDİRMESİ

Moderatör not: Bu bölümde toplantıya konu olan tema çerçevesinde gerçekleşen her türlü proje/çalışma/vb. hakkında kurumların genel olarak yaklaşımları, görüşleri irdelenecek. Sonraki bölümde kendi projelerini değerlendirmeleri açısından zemin oluşturmaları hedeflenecek.

- Genel olarak **Doğa Turizmi-Sürdürülebilirlik** / **Kültür Turizmi** / **Sağlık Turizmi** alanında proje yürütme süreçleriyle ilgili kurumlarınızın görüşlerini duymak istiyorum.
- Bu alanda çalışırken sizce nelere dikkat edilmeli?
- Projeler nasıl başarılı bir şekilde yürütülebilir? Projelerin başarılı olduğunu nasıl anlarsınız? Sizce başarı kriterleri nedir?
- **(ETKİLİLİK)** Bu alandaki projeler kapsamında belirlenen **hedeflere** nasıl daha iyi bir şekilde ulaşılır?
- **(ETKİNLİK)** Projelerin **toplumsal fayda** sağlaması nasıl mümkün olur, topluma etkisi nasıl yüksek seviyede tutulabilir? Proje **bütçeleri** nasıl etkin bir şekilde kullanılabilir?
- **(SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK)** Projelerin etkisi, topluma sağladığı fayda proje sona erdikten sonra da nasıl devam edebilir? Projeler nasıl **sürdürülebilir** olabilir?

PROJE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Peki bu kapsamda kurumunuzun söz konusu projesini değerlendirebilir misiniz?

- Genel olarak düşündüğünüzde siz bu projeyi başarılı olarak değerlendiriyor musunuz? Neden?
 - Hayır ise, ne olsaydı daha başarılı olabilirdi?
- Projenizin performans göstergelerine ne ölçüde ulaşıldı? Neden?
 - Projenizde ulaşılamayan performans göstergeleri varsa bunlara neden ulaşılamadı?
 - Performans göstergelerine ulaşım nasıl artırılabilirdi?
- Projenizin tüm boyutlarını düşündüğünüzde nasıl bir etki yarattığını düşünüyorsunuz?
 - Sizce projeniz yeterince etki sağladı mı?
 - Projenizin sağladığı etki nasıl artırılabilirdi?
- **(ETKİ)** Projenizin beklendik veya beklenmedik bir şekilde yerel, sosyal, ekonomik, çevresel olarak değişimler yarattı mı? Evet ise neler? Neden?

İSTKA İŞ BİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Son olarak İSTKA ile iş birliğinizi değerlendirelim istiyorum.

- İSTKA ile iş birliğinizi nasıl değerlendirirsiniz? Olumlu/olumsuz?
 - Geliştirilecek yanları var mıydı?
 - **(KATKISALLIK)** Bu mali destek programına katılmanızın kurumunuza bir etkisi oldu mu? Olumlu/olumsuz?
- İstanbul Kalkınma Ajansı'na çalışmalarını geliştirebilmesi için önerileriniz var mı? Neler?
- İSTKA'nın desteği olmadan bu proje hayata geçebilir miydi?
- Projenizin genelini düşündüğünüzde bu proje için İSTKA'dan aldığınız mali desteği yeterli buluyor musunuz? Neden?
 - Ek bütçe yaratmak zorunda kaldınız mı?
 - Evet ise, ek bütçe yaratma sürecinden biraz bahseder misiniz? Kendi bütçenizden mi ek bütçe yarattınız? Yoksa, başka kurumlardan mı destek aldınız? Hangi kurumlardan?

Ek 4. 2014 Yılı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı Yüz Yüze Gözlemlerine Derinlemesine Görüşme Akışı

GİRİŞ

1-2 dakika

- Teşekkür, sağlık dilekleri
- Ipsos'un bağımsız bir araştırma şirketi olduğu ile ilgili bilgilendirme
- Ses ve görüntü kaydı alındığı ve kayıtların izlenebileceği ile ilgili bilgilendirme
- Toplantı konusunun ve kapsamının paylaşılması
 - *Bildiğiniz üzere İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) tarafından desteklenen farklı mali destek programları var ve bugün sizin kurumunuzun yürüttüğü İSTKA projesi hakkında değerlendirmelerinizi almaktır. Bugün gerçekleştirdiğimiz görüşme çıktılarını İSTKA'nın program sonrası değerlendirme çalışmasında kullanacağız.*
- Katılımcının bilgi ve görüşleri konusunda gizlilik
- Yanlış ve doğru cevap olmadığı, önemli olanın fikrin belirtilmesi olduğu
 - Vereceğiniz her türlü görüş bizim için çok önemli. Lütfen aklınızdan geçen her şeyi benimle paylaşın.
 - Olumlu, olumsuz düşünceleriniz ve değerlendirmelerinizi tüm açıklığı ile paylaşın, söz konusu iş birliklerinin daha verimli bir hale getirilmesi için görüşleriniz çok önemli.
- Moderatörün kendisini tanıtmaması

TANIŞMA

5 dakika

Bugün burada olduğunuz ve bu çalışmaya vakit ayırdığınız için tekrar teşekkürler.

- Öncelikle kurumunuzu ve sizin buradaki çalışmalarınızı daha iyi tanımak isteriz.
- Kurumunuzda bulunduğunuz birim ne gibi çalışmalar gerçekleştiriyor?

- Sizin burada ne gibi görev ve sorumluluklarınız var? Ne kadar zamandır burada görev yapıyorsunuz?
- Son dönemde gerçekleştirdiğiniz projeler, çalışmalar neler?
- İstanbul Kalkınma Ajansı dışında başka kurum veya kuruluşlar tarafından yürütülen benzer programlara katıldınız mı?
 - Katıldıysanız hangileri?
 - İSTKA'nın programının bu programlardan farklı olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce farklılıklar neler?

BAŞVURU SÜRECİ

10 dakika

Peki şimdi İstanbul Kalkınma Ajansı'nı (İSTKA) ile gerçekleştirdiğiniz projenin başvuru aşaması hakkında konuşalım istiyorum.

- İSTKA ile yolunuzun nasıl kesiştiğini anlatır mısınız?
 - Projeniz öncesinde İSTKA'yı duymuş muydunuz? Ne gibi çalışmalar yaptığınızı biliyor muydunuz?
- Bu projeniz için hangi İSTKA destek programından faydalandınız?
- Bu proje öncesinde İSTKA'nın başka mali destek programlarından faydalanmış mıydınız? Hangileri?
- Bu projeniz kapsamında faydalandığınız destek programından nasıl haberdar oldunuz? Nereden duydunuz?
 - Sizce programdan faydalanması mümkün olan herkes haberdar oldu mu?
- Neden bu programa başvurmaya karar verdiniz?
- Başvuru sürecini nasıl değerlendirirsiniz?
 - Olumlu yanları? Neler? Neden?
 - Olumsuz yanları? Neler? Neden?
 - Sizce bu sorunlar nasıl çözülebilir?
 - Kolay/zor?
 - Zor yanları neler? Neden zor?
- Başvuru sürecinde ne/neler olsa daha iyi olurdu?

PROJE SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

30 dakika

Peki şimdi projenizi biraz daha detaylı konuşalım.

- Projenizi biraz anlatır mısınız?
 - Projeniz ne kadar sürdü?
 - Sizce katıldığınız programın süresi bu projeyi tamamlamak için yeterli miydi? Neden?
- Projenizin başlangıcında kendiniz için belirlediğiniz hedef kitleler kimlerdi? (*Moderatör: Açık olmaz ise "Hedef kitleler" proje amacı düzeyinde projeden doğrudan olumlu etkilenmiş olan gruplar/kuruluşlardır.*)
 - Bu hedef kitlelere ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?
 - Evet ise, ne ölçüde ulaştınız? Nasıl?
 - Hayır ise, neden ulaşamadınız?

- Bu hedef kitlelere ulaşmakta zorluk yaşadınız mı? Ne gibi zorluklar yaşadınız?
 - Bu zorluklar nasıl çözülebilirdi?
 - İSTKA'nın bu zorlukları çözmek konusunda bir etkisi oldu mu? Nasıl bir etkisi oldu?
- Peki, projeniz ile ulaşmayı hedeflediğiniz nihai faydalanıcılar kimlerdi? (Moderatör: Açık olmaz ise "Nihai faydalanıcılar" toplum veya genel sektör düzeyinde uzun vadede projeden faydalanacak olan kişilerdir.)
 - Nihai faydalanıcılarınız projenizin hedef kitlelerinden farklı mıydı?
 - Sizce bu proje ile nihai faydalanıcılar için oluşturulmak istenen faydalar oluşturulabildi mi?
 - Evet ise, ne ölçüde fayda sağladığınızı düşünüyorsunuz?
 - Sizce bu fayda devam edecek mi?
 - Hayır ise, neden?
 - Ne gibi zorluklar yaşadınız?
 - Bu zorluklar nasıl çözülebilir?
 - İSTKA'nın bu zorlukları çözmek konusunda nasıl bir etkisi oldu?
- Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki alanlarınız var mıydı?
 - Bu alanlar etkin bir şekilde kullanıldı mı / kullanılıyor mu?
 - Bu fiziki alanlar proje sonrasında da kullanılmaya devam etti mi?
 - Evet ise, proje kapsamındaki amacıyla mı kullanılıyor mu?
 - Hayır ise, neden kullanılmıyor?
 - Bu alanları siz mi yönettiniz / yönetiyorsunuz?
 - Başkası yönettiyse / yönetiyor ise kim? Neden?
 - Bu fiziki alanların yararlanıcılara ne gibi faydalar sağladı?
 - Yararlanıcılar tarafından hala kullanılıyor mu? Daha mı çok? Daha mı az?
- Bu program sayesinde yeni iş birlikleri / ortaklıklar geliştirdiniz mi?
 - Kimler? Hala devam ediyor mu?
 - Bu iş birliklerini nasıl değerlendirirsiniz?
- Proje faaliyetleriniz devam ediyor mu?
 - Evet ise, hangi faaliyetleriniz devam ediyor? Nasıl?
 - Hayır ise, proje faaliyetleriniz neden devam etmiyor?

PROJE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

15 dakika

Peki şimdi projenizin etkisinden bahsedelim istiyorum.

- Genel olarak düşündüğünüzde siz bu projeyi başarılı olarak değerlendiriyor musunuz? Neden?
 - Hayır ise, ne olsaydı daha başarılı olabilirdi?
- Projenizin performans göstergelerine ne ölçüde ulaşıldı? Neden?
 - Projenizde ulaşılamayan performans göstergeleri varsa bunlara neden ulaşılamadı?
 - Performans göstergelerine ulaşım nasıl artırılabilirdi?
- Projenizin tüm boyutlarını düşündüğünüzde nasıl bir etki yarattığını düşünüyorsunuz?
 - Sizce projeniz yeterince etki sağladı mı?

- Projenizin sağladığı etki nasıl artırılabilirdi?

İSTKA İŞ BİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

15 dakika

Son olarak İSTKA ile iş birliğinizi değerlendirilim istiyorum.

- İSTKA ile iş birliğinizi nasıl değerlendirirsiniz? Olumlu/olumsuz?
 - Geliştirilecek yanları var mıydı?
 - Bu mali destek programına katılmanızın kurumunuza bir etkisi oldu mu? Olumlu/olumsuz?
- İstanbul Kalkınma Ajansı'na çalışmalarını geliştirebilmesi için önerileriniz var mı? Neler?
- İSTKA'nın desteği olmadan bu proje hayata geçebilir miydi?
- Projenizin genelini düşündüğünüzde bu proje için İSTKA'dan aldığınız mali desteği yeterli buluyor musunuz? Neden?
 - Ek bütçe yaratmak zorunda kaldınız mı?
 - Evet ise, ek bütçe yaratma sürecinden biraz bahsedebilir misiniz? Kendi bütçenizden mi ek bütçe yarattınız? Yoksa, başka kurumlardan mı destek aldınız? Hangi kurumlardan?

KAPANIŞ

1-2 dakika

Katıldığınız için teşekkür ederiz. Son olarak eklemek istediğiniz şeyleri dinlemek isteriz.

Ek 5. Projelere Ait Bütçe Bilgileri

Referans Numarası	Yararlanıcı Kurum	Proje Başlangıç Tarihi	Bütçe	Destek Oranı	Toplam Destek Tutarı	Gerçekleşen Destek Tutarı	Bütçe Kullanım Performansı
TMK-3	Çatalca Kaymakamlığı	15.08.2014	330.350,00	90,00%	297.315,00	279.394,17	94%
TMK-12	Beykoz Belediye Başkanlığı	30.06.2014	891.610,28	90,00%	802.449,25	770.605,92	96%
TMK-15	Orman ve Su İşleri Bakanlığı I. Bölge Müdürlüğü	1.08.2014	712.710,00	89,87%	640.545,12	520.715,17	81%
TMK-19	İstanbul Modern Sanat Vakfı	1.08.2014	611.854,00	90,00%	550.668,14	455.573,81	83%
TMK-22	TUGEV Turizm Geliştirme Ve Eğitim Vakfı	2.09.2014	785.577,00	90,00%	707.019,30	642.816,52	91%
TMK-24	İstanbul Anadolu Kuzey Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği	1.08.2014	1.011.149,00	90,00%	910.034,09	769.247,78	85%
TMK-26	Türkiye Turing Ve Otomobil Kurumu	1.07.2014	823.750,00	89,95%	740.980,67	723.894,42	98%
TMK-31	Yüzyıllık Markalar Derneği	1.09.2014	496.694,00	90,00%	447.024,29	404.434,16	90%
TMK-46	Basın Yayın Ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı	30.06.2014	854.176,00	88,80%	758.518,04	548.073,27	72%
TMK-49	Koç Üniversitesi İnsani Bilimler Ve Edebiyat Fakültesi	1.09.2014	668.910,00	89,44%	598.254,85	532.848,42	89%
	TOPLAM				6.452.808,75	5.647.603,64	88%

KAYNAKÇA

- Berber, M., Çelççi, E. (2005), "Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye'de Uygulanabilirliği", Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Sempozyumu- 13-14 Ekim, s.149-157, www.metinberber.ktu.edu.tr/linler/kajans.pdf
- European Commission Directorate-General for Education and Culture; Handbook on Sustainability, 2006
- Hasenfratz, Liat & Knafo-Noam, Ariel. (2015). Intergenerational Cultural Transmission: Looking Beyond the Processes of Parent-to-Child Socialization--A Comment on Tam. Journal of Cross-Cultural Psychology. 46. 10.1177/0022022115613028.
- Koçberber, S. (2006), "Kalkınma Ajansları ve Sayıştay Denetimi", Sayıştay Dergisi (61), 37-55
- Kalkınma Ajanslarının Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar
- Kayasü, S., Pınarcıoğlu, M., Yaşar, S., Deres, S. (2003), "Yerel Bölgesel Ekonomik Kalkınma ve Rekabet Gücünün Arttırılması: Bölgesel Kalkınma Ajansları", İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, s:6-18.
- ¹Tolungüç, A. (1999). Turi:nide Tamtim ve Reklam. Ankara: Media Cat Yayınları.